

MA SOKKAL OLCSÓBB

FINTA ISTVÁN

*A borító kép címe: Békás-szoros Erdélyben,
Készítette: Finta Kata 1942.*

A REGÉNY CÍME: MA SOKKAL OLCSÓBB

A regényt írta édesapám:

Finta István,
1960-1970-es években Balatonkenese-Üdülőtelepen,
normál kicsi írógépén.

Mostanában találtam rá, eredeti gépirásból
betűpontossággal írtam át a számítógépembe.

A borítót és a regényt kiadásra szerkesztettem, leánya:
Finta Katalin
2017. június 28-tól július 14-ig.

A kötet Bevezetőjének és Zársónak egy-egy
versét választottam.

Levél Erdélybe

1921. Mátraverebély-Szentkút-pusztá

Jó Anyám!

Mit két hónap előtt írtál hozzám,

Szerető kezed gyöngybetűit

Csak ma este hozta

El hozzám a posta,

De végre megjött; itt van, itt.

Olvasom;

Könnyeim hullanak, omlanak nagyon.

Még nem sírtak soha e szemek.

Nem az öröm könnye,

Amit írtál benne

Az fáj. - Talán azért könnyezek?

Azt írod,

Hogy nem látsz körüléd mást, csak rabot,

Önkény az úr. - Jaj annak, aki

Szót mer emelni ott.

Ártatlant sújt a bot;

Ifjú, vagy agg, mindegy az neki -

Pokollá

Teszi életeteket az olá'.

Hogyne tenné azt, mikor lehet;

Szokása volt, - rabol,

Ha talál valahol:

Elviszi a napi kenyeret.

Tűrjétek!

Töröljétek le mind a könnyeket!

Nem soká tart már, - az idő halad.

Szenvedjétek némán,

A székely fájdalomán

Ne örüljön a bocskoros had.

Várni kell!

Lesújtott népünk egyszer talpra kel.

Jó a kikelet, földerül egünk:

Vérpiros kardokkal.

Ölő karokkal,

Várjatok, Anyám! - hazamegyünk!

..*.*

MA SOKKAL OLCSÓBB!

I

- Halló! Halló! Figyelem! A gyorsvonat beáll a harmadik vágányra...

A hangosan beszélő készüléknek ez a felhívása sorozatosan többször elhangzott, mert az utasok tömege nemcsak a peront, hanem a sín párok közeit is sűrűn ellepte. Az utasokra várók, az utazni szándékozók, ide-oda szaladgáltak. Bevonuló katonákat kíséretnek, vagy már bevonultakat látogatnak; vagy, mivel ez kórházi látogatás nap, sebesültjeiket keresik fel. Mindezekhez hozzá kell számítani a rendszeres utazók tömegét is. A szerelvény csak csigalassúsággal érte el az épület vonalát.

A kijárat közelében egy feltűnően csinos fiatal szőke nő várakozott. Úgy helyezkedett el, hogy minden távozót jól megfigyelhessen. Ez volt a legbiztosabb mód, hogy a sűrű tömegben felfedezhesse azt, akire vár, mert csak ezen a ponton lehet elhagyni a pályaudvar területét. Mosolygós arca mindjobban elkomorodott, mikor a távozók száma megfogyatkozott, azonban az, akire várt, nem érkezett meg.

Már ő is éppen távozni akart, mikor a hangosbeszélő újra megszólalt:

- Halló! Halló! Figyelem! Kövessháti Zárándhy Andrea grófnő címére távirat érkezett. Átveheti a forgalmi-irodában!

Látta, hogy a tömegből egy magas barna nő igyekszik az irodába jutni; ez a hölgy neki nagyon ismerősnek tetszett. Várt tehát... Az alighogy bement, már jött is vissza, egyenesen feléje tartott. Meglepődve kiáltott fel:

- Andrea! Te vagy?

- Juditkám! Édesem! Nahát, ilyen örömet! Határozottan szerencse, hogy nem érkezett meg a férjem... ezért most veled lehetek. Nézd! Itt a távirat:

- Szabadságot nem kaptam. Ne várj! Z.Zénó.

- És te? Ugyancsak vártál valakire?

- Igen, a vőlegényemre. De ő sem jött. Érthető; aki katona, és háború van. Érdekes a férjed neve... Én is Zézének becézem a vőlegényemet.

- Valóban katona az én férjem is; repülőtiszt, pilóta... De menjünk be az étterembe, ott nyugodtabban beszélgethetünk.

- Az étteremben minden hely foglalt volt, de a főpincér, aki jól ismerte a gyakran átutazó grófnőt, a konyha bejárata közelében lévő asztalnál - ahol máskor a pincérek szoktak várakozni - helyet biztosított nekik. A szokottnál is nagyobb figyelemmel maga szolgálta ki őket.

- Arra gondoltam, hogy itt várjuk be a következő vonatot? Háttha mégis megérkezik azzal? Lehetségesnek tartom, mert férjemnek jó összeköttetései vannak; miniszter volt az apja. Én állandóan a fővárosban szoktam tartózkodni, azonban az ő birtokuk itt van a közelben, ha szabadságra jő, először mindig oda szokott bekukkantani. Azért szaladtam le, hogy hamarabb találkozassunk, de most már hagyjuk ezt!

Beszélgj magadról! Azt már említetted, hogy menyasszony vagy. Ezen nem csodálkozom; sok szerencsét és boldogságot kívánok nektek. És te hová tűntél el? Mindjárt a képesítőnk tán elvesztél. Azóta is kereslek, sőt, már kerestettelek. Haragszom rád, hogy azóta sem értesítettél, nem írtál egy sort sem. Vagy talán megfedkezteél rólam? Nem ezt érdemeltem. Mi voltunk a legjobb barátnők, társaink szerint az „elválaszthatatlanok!”

- Ne haragudj!

- Dehogynem... haragszom; sőt, ha nem volnánk ilyen sokan, jól meg is ráználak, mint akkoriban, ha valami nem tetszett nekem.

- Hiszen tudod, hogy mi történt velünk; nem hallottál róla?

- Hallottam. Ne haragudj, ha most is bolygatom, felelevenítem? Sajnálkoztam, sőt, sírtam is. Nagy port vert fel, ami a családokkal történt. Nem az lett volna a legtermészetesebb dolog, hogy hozzám, a legjobb barátnődhöz fordulsz? Én segíthettem volna.

- Annyira ismerhetél, hogy ezt nem tehettem. Az biztos, hogy mi, a két milliomos lány, a legjobb barátnők voltunk. Egymásra is voltunk utalva, mert a tanárnőink kerültek minket, nem barátkoztak velünk. Ennek talán irigység lehetett az oka, sehogy sem érthették meg, hogy a két dúsgazdag lány miért választott kenyérkereső pályát, miért tanul, mikor arra nincsen rászorulva...

Pedig milyen jó, hogy otthon kiharcoltam, hogy tanulhassak; most igazán nagy hasznát veszem ennek.

- Csak nem vagy valahol tanítónő?

- De bizony, azt teszem.

- Jó. Tudom, hogy apád belebukott a tőzsdei játékokba, de azt is, hogy a te neveden szerepelt egy tízezer-holdas uradalom. Csak nem pazaroltad el azt két év alatt?

- Sokkal hamarabb. Nagy szerencse, hogy az a nevemen állt. Hanem anyám azt is magával vitte volna, mikor azzal a szakállas festővel megszökött.

- Látod, erről nem hallottam.

- Pedig így történt. Apám valóban belebukott a tőzsdei értékzuhanásba, de az még nem lett volna végzetes; volt készpénze, kötvényei, ékszere, és más értékek is. Apám művész volt a pénzszerzésnek, pedig mindig becsületesen járt el; az volt az előnye másokkal szemben, hogy mindent előre látott, megsejtett, így kizsákmányolás nélkül, remek nyereségei voltak. Csak egyetlen- egyszer számította el magát, amivel óriási veszteségek érték, de még ez sem tette volna tönkre, mert értékei fedezték volna a kötelezettségeit, amivel ki tudott volna mászni a csődből.

Anyám azonban a pénzt, és minden értékét összeszedve, megszökött. Apám nem tudta elviselni, hogy ügyfelei károsodjanak, egy golyóval tett pontot az ügy végére.

Egyedül maradtam - Nevünk becsületére nem csak apám volt büszke, hanem én is. Sikerült jó áron értékesítenem az uradalmamat, a kapott vételárból az utolsó fillérig minden ügyfelet kielégítettem.

Most a volt uradalmam tanyai-iskolájánál vállaltam a tanítást.

Mondhatom, hogy amióta megszabadultam anyámtól, szabadabban, nyugodtabban, most pedig, mint menyasszony, boldogabban élek. A tanítványaim szeretnek, és a szülők, a volt cselédeim, alkalmazottaim még jobban tisztelnek. Elhiheted, hogy nagyon fáj, hogy most ott kell hagynom őket...

- Miért kellene otthagynod?

- Mint már említettem, a vőlegényem katona, főhadnagy, pilóta; esküvőnk után, mint felesége, követnem kell oda, ahová őt szolgálata köti.

- Mikorra tervezitek az esküvőt?

- Erről még nem döntöttünk. Tudod, hogy nekem már nincs vagyonom, hogy a kauciót letegyem, egy tiszt házasságánál pedig ez szükséges. Mint mondta, nem nagyon szegény, és össze tudja gyűjteni...

- Ejnye, én is segíthetek azon, bármely pillanatban rendelkezésekre tudom bocsátani. Kérlek, ne haragudj rám azért... Csak úgy, kölcsönképpen gondoltam. Jól ismerlek, hogy még tőlem sem fogadnál el könyöradományt. Még azt sem említetted, hogy mióta vagy menyasszony?

- December huszadika óta, akkor volt az eljegyzésünk.

- Érdekes. Mi két nappal előbb, tizennyolcadikán esküdtünk.

- Tudod, hogy mi tűnt fel nekem, mikor a táviratot mutattad? Az, hogy a férjed neve is Zénó; ez olyan ritka, és szokatlan keresztnév. Az én vőlegényem is mindig úgy írja alá a leveleit: Z.Zénó. Azt nem értem, hogy miért lett egyszerre olyan haragos az arcod... Megbántottalak?

- Haragosnak látszom? Tévedsz, nem haragszom, csak valami eszembe jutott. Inkább azt mondd meg, hogy ezeket a gyönyörű ékszereket: nyakéket, karpereceket, azt a csodálatos briliáns-gyűrűt, a vőlegényedtől kaptad-e, vagy a vagyonodból maradt meg, hiszen ezeknek az értéke messzire felülmúlja a kaució összegét...

- Már ha azokban a kövek valódiak volnának, de a vőlegényem mondta, hogy csak remekül sikerült utánzatok; igaz, hogy így is nagy az értékük.

- Már pedig én azt mondom, hogy ezek nem utánzatok; én igazán értek az ilyesmikhez... Az eljegyzésed óta is meglátogatott a vőlegényed?

- Hogyne, többször is, amikor csak eltávozást kaphatott; még a repülőgépén is többször leszállt a rétemre, egy alkalommal együtt repültünk... Hosszasabban csak a húsvét, a pünkösöd utáni napokon volt nálam.

- És mikor volt nálad utoljára?

- Nem régen, de csak két napig, pontosan két hete.

- Csodálatos véletlenek vannak; keresztneve ugyanaz, ő is Zézének becézteti magát. Igazán nem csodálnám, ha a családnevük is egyezne. Mondd, mi a jegyesed családneve?

- Zarándi Zénó.

- Még ezt is megértem; ma már kezdenek kimenni divatból a címek és az előnevek, még a „h” is el- elmarad, és „y” helyett csak egyszerű „i” a szó vége, de már az, hogy szabadságra is egy időben járjanak, és az ízlésük is tökéletesen egyező legyen, már nehezebben hihető. Nézd ezeket az ékszereket, az esküvőnkre kaptam, pontosan ugyanazok, csak éppen ebben valóban utánezatok; legalább is azt állítja az ékszerészem... Azt tehát megállapíthatom, hogy a te gavallérod egy kissé gálásabb. Egy bizonyos, hogy ezeket az ékszereket egy művész készítette.

- Az is csodálatos, hogy a férjem minden esetben pontosan két nappal megelőzőleg volt nálam. Mondd! Írta, jelezte-e, hogy ma ide érkezik?

- Nekem csak azt írta, hogy először a szülőfalujába megy, csak csütörtökön jön hozzám. Tudtam, hogy itt szokott kiszállni, nem álltam meg, hogy hamarabb láthassam.

- Nálad van? Megmutatnád a levelét?

- Itt van a táskámban. Olvasd! Nincs benne titok.

Andrea hosszasan tanulmányozta, s most, valóban elborult a homloka.

- Juditkám! Drágaságom... Kedden megyek haza, csütörtökön nálad leszek. A többit már tudod. Csókol: Z.Zénó.

- Nos, ez nem hosszú, és nagyon jól érthető. Azonban te is olvasd el, hogy nekem mit írt a férjem!

- Andreám! Kedden megyek a birtokra, onnan hozzád... Sajnos, csak csütörtökig kaptam eltávozást. Z.Zénód.

Ebből csak a csók hiányzik... Ez csak a ráadás; írásuk, aláírásuk is ugyanaz, sőt, a két nap is egyezik. Óh, te aranyos Zénó: két napig fekete, cigányos, két napig aranyoszóke; így csak ki lehet bírni a nehéz katonai szolgálatot... léha, felelőtlen, léhűtő, semmirekellő, gazember, házasságszédelő...

Ijedten hagyta félbe Andrea a jelzők csoportosítását, mert látta, hogy barátnője halálosan elsápadt, aztán eszméletlenül esik le a szék-ről... Pillanatok alatt szoros embergyűrű vette körül az asztalukat.

- Orvost! Orvost! Mit tehettem? Tudhattam volna, hogy milyen érzékeny. Bugyuta, vigyázatlan, könnyörtelen, sőt, embertelen voltam. Ne bámuljanak, hanem teremtsenek nekem ide egy orvost!

Juditkám, Aranyoskám! Térj magadhoz! Bocsáss meg! Csak egy orvos lenne itt!

És az ég meghallgatta a kérést. - Én orvos vagyok. Bízsa csak rám, segíthetek!

- Tegye jóvá a hibámat! Tudhattam volna, hogy így lesz; nem lett volna szabad egyszerre közölni vele a csapást!

- Ne féljen! Nem lesz semmi baj. Maguk menjenek félre innen, nem kaphat levegőt, pedig ilyenkor az a legfontosabb.

Aztán hozzákezdett az élesztgetéshez, de bizony az csak sokára sikerült.

Aranyos doktor úr! Maga a legaranyosabb ember ezen a világon. Fogadja el szolgálataiért ezt a csekélységet!

- Köszönöm, azonban ezért nem fogadhatok el semmit, mert amit tettem, az, mint orvosnak, a kötelességem volt. Egyébként ilyenkor emberbaráti kötelesség mindenkinek segítségére sietni. Egyre figyelmeztetem: a rövid idő alatt nem tudtam biztosan megállapítani, de azt állíthatom, hogy ilyen csak szavak miatt nem következhetett be; valami más, valamilyen lelki-megrázkódtatás érthette, amit súlyosbított, hogy megfigyelésem szerint állapotos lehet.

Feltétlenül gondos ápolásra szorul, úgyszintén vigasztalásra, gyöngédségre. Sajnos, nekem rohannom kell, mert indul a vonatom.

Elrohant, és felugrott a már mozgó szerelvényre; észre sem vette, hogy Andrea beszélgetés közben valamit belopott a zsebébe. Mikor cigarettára akart gyújtani, csak akkor vette észre. Bámulva szemlélte: nem is egy, hanem három-millió lehetett a kezében.

Nos, ez valóban csekélység, de csak neki. Nekem kincs, egy vagyon! Ilyen páciensekre volna szükségem. Szerencsém van, még ha akarnám, sem tudnám már visszaadni neki, azonban ahogy látom, nem is szorul arra. Hogy milyen táncot jár a kis feleségem, ha ezt megtudja... Hiába, kezdő orvos vagyok, sok mindent kell beszerezni. Nyúzógatott, hogy menjünk nyaralni a Balatonhoz, nem ígérhettem meg. Most a sors ezt lehetővé tette.

Egy gyermek-asszonyka csak nehezen érti meg, hogy mi az a „nincs,” duzzog, ha látja, hogy mások nyaralhatnak, és ő nem. Szememre veti, hogy azt ígértem egy kellemes estén: a csillagokat is lehozom neki az égről. Most az valóban sikerült azok közül hármat megkaparintani.

II

Andrea az orvos távoztása után megkérdezte a főpincért, hogy a szállodában foglaljon le számára két egymásba-nyíló szobát, és rendeljen egy taxit, ami odaszállítsa őket. Ugyanakkor táviratozott a fővárosba a sofőrjének, hogy reggel jöjjön le az ő kocsijával. Mikor ezt elintézte, megkísérelte szóra bírni barátnőjét, aki azóta egy szót sem szólt, és nem kapott feleletet a kérdéseire. Aztán meglepetve fordult hátra, amikor valaki a nevéen szólította.

- Kedves Andrea grófnő! Könyörgök, ne legyen haragos, ha valami bizalmasat kérdezek. Remélem, hogy megszán, és pár kérdésemre feleletet kapok. Igaz, mindent ismerek, tudok, de szeretném, ha maga is megerősítené, amiről írni akarok...

- Maga hogy a csudába került ide, Róbert?

- Aranyos méltóságos asszony, egy szemfüles riporternek minde-
nütt ott kell lennie, ahol valami történik, s azt maga sem tagadhatja,
hogy itt, valami történt!

- Ahhoz, hogy itt történt valami, magának semmi köze...

- Sajnos, akkor mindent nekem kell kitalálnom az írnivalót...
Hiába, ez a kenyerem, ha nincs riport, nincs előleg... Az igaz, ha én
találom ki, úgy még érdekesebb lesz az, mert csapongó a képzeletem;
csak attól félek, hogy akkor megharagszik rám.

- Majd adok én magának, ha valami pletykát csinál.

- Könyörgök, ami itt történt, különösen annak a háttere nem
pletyka, hanem inkább valami botrányféle, amilyen évszázadonként
legfeljebb csak egyszer fordul elő. Itt ültem háttal a szomszéd asztal-
nál, nem hallgatóztam, de akaratlanul is hallanom kellett és nagyon
jó a hallásom. azt holnap, holnapután hozza az összes lap, és én
lemaradok. Szánjon meg, mert különben oda az előleg!

- van valami igaz abban, amit mondott, ezt nehéz lenne eltitkolni:
valóban botrány, és nem is mindennapi.

- Nos, ugye?

- Félek, hogy melléfog, azért mondok valamit, amit megírhat, az
olyan, amire még maga sem gondolt. Amit diktálok, megírhatja.

- Tudtam, hogy maga a legaranyosabb nő ezen a kerek világon,
ezért százszor is meg tudnám csókolni a kezét, ha engedné!

- Mondhatom, hogy maga nagyon szerencsés ember, hogy ide-tévedett. Ezért maga írhatja meg legelőször, mert amit diktálni fogok, az riporterszóval kifejezve, valóban igazi csemege. Már tudniillik magának, de még inkább az olvasóközönségnek! Igaz, olyan is lesz, akinek bombát jelent, amely robban, nem csak lobbán! Van-e sok pénze, mert ha van, ezer hold földet vásárolhat, mert megperdül a dob, és árverés lesz, az teljesen biztos. - Ne tovább, mert bennem máris robban a kíváncsiság! Könyörgöm, diktáljon, hogy telefonálhassak mielőbb, nehogy lekéssem a reggeli lapot!

- Rendben van, írja! Nem kell hosszúlére eresztetni.

- Tudósítónk a legbiztosabb forrásból értesült, hogy Köveshádi Zárándhy Zénó gróf felesége, Bögözy Andrea beadta a válópert férje ellen. Hogy miért, az egyelőre titok. csak karácsony előtt volt az esküvő; alig múltak el a mézes-hetek. Kíváncsian várjuk a fejleményeket. Egy biztos már most is, a bankok megszüntették a kifizetéseket, ami a hirtelenséget bizonyítja. Valami búzlik, a daliás repülőtiszt hoppon maradt; könnyen megperdülhet a dob, jön az árverés, úszik az ősi birtok.

Hurrá! Hiszen már ez is több, mintha négy egész hasábot teleírtam volna. Azért én egy kevés szószat mégis ragasztok hozzá. Lesz beszédtemája a vénasszonyoknak, míg kitalálhatják, mi lehet az oka!

Letiltott bankszámla, csőd, árverés, mind olyan bűvös szavak, melyek magasra emelik előlegesem összegét. Csak volna pénzem, hogy én is vehetnék párszáz holdat abból a zsíros földből! Rohanok, nehogy lekéssen a szenzáció!

Mindjárt a riporter távozása után jelentette a főpincér, hogy előjegyeztette a két legszebb szobát a szállodában, a rendelt kocsit is útban van. Egyben azt is jelentette, hogy a tiszaháti uradalom négylovass hintója még mindig várakozik. A Kegyelmes Úr a titkárát küldte a fia fogadására, aki észrevette, hogy a Méltóságos Asszony is itt van; s szeretné, ha fogadná... Azt szeretné megtudni, hogy vissza méltóztatik-e utazni a fővárosba, vagy kimegy az uradalomba. A Kegyelmes Úr sejtette, hogy leutazik a férje elé, ezért fogatott a díszhintóba, különben csak a homokfutóval jöttek volna...

- Küldje be!

- Pár perccel később megjelent a titkár.

- Parancsoljon, Méltóságos Asszony!

- Jelentse a Kegyelmes Úrnak, hogy a fia táviratozott, nem kapott szabadságot, nem jöhet... Különben itt van a távirat, nyomja a markába, és ne mondjon semmit...

- Nem méltóztatik kijönni velünk? Sejtettük, hogy itt lesz, azért jöttünk a négylovassal.

- Nem megyek.

- Akkor mit jelenthettek?

- Ha mindenáron jelenteni akar, mondja azt a kegyelmesnek, hogy Bögözy Andrea nem félkegyelmes, mint azt ő gondolja. Nehezen hiszem, hogy amíg ő ott lesz, egyszer is kimenjek oda. Megeshet, hogy később talán... Okot nem mondok; megtudja ő azt hamar.

- A titkár értelmetlen arcot vágva távozott. Nemsokára hallatszott, amint a hintó tovagördült.

Közben megérkezett a rendelt bérautó is. Andrea a pincérek támogatásával oda kísérte Juditot, beültek, rövid idő alatt a szállodába vitte őket. Judit még mindig nem beszélt. Félt, hogy valami komoly baja lehet, ezért telefonon felhívta a kórházat. Az egyik híres fővárosi orvosprofesszor véletlenül ott tartózkodott, vele beszélt, mivel jó ismerőse volt, ezért sietett felkeresni őket. Tüzetesen megvizsgálta Juditot, aki mint egy báb, tűrt, de nem szólt semmit, a kérdéseire nem felelt. A vizsgálat befejezése után Andreát áthívta a másik szobába, ott ismertette, amit tapasztalt.

- Kedves Andrea! Teljesen igaza van a pályaudvaron segédkező fiatal kollégámnak; biztos vagyok benne, hogy valami nagy lelki-megrázkódtatás érte. Megállapítottam, hogy szervileg semmi rendellenesség nincs, minden szerve rendesen működik. Bizonyos, hogy beszélni is tud, de nem akar...

Ki tudja, hogy miben töri a fejét? Azt is sejthette a kollégám, hogy állapotos; véleményem szerint a magzat már négy hónapos.

Engem aggaszt a helyzete: öngyilkossági szándékai lehetnek! Ezt mindenáron meg kell akadályozni. Az igaz, hogy mindenki önmagával szabadon rendelkezhet, de mást is magával vinni már gyilkosság. Szerintem a magzat élőlény, joga van az életre, nincs joga azt halálra ítélni, még kevésbé a hóhér szerepét is eljátszani, mert annak életét kioltani előre megfontolt, szándékos gyilkosság. Az anya nem lehet bíró, és hóhér. Az a lényeg, hogy ne tehessen kárt magában, nehogy öngyilkos legyen, s ha kell, erőszakkal is meg kell akadályozni. Ugye, ért engem, Andrea!

- Ismerem magát, sőt, jól ismerem, ezért tudom, hogy amit akar, azt keresztül is viszi; amint a jelen pillanatban kell tenni, azt is helyesen fogja megoldani. Azt nem tudhatom, hogy betegünknel mi okozta ezt, de egy ilyen életerős fiatal nőnek igazán kár volna valami gazemberség, helyesebben kifejezve, valami gazember miatt elpusztulni.

Az volna a helyes, azon kellene inkább a fejét törni, hogy inkább az pusztuljon el, aki a bajt okozta. Azt nem szabad engedni, hogy az a markába röhögjön, és vidáman éljen tovább; esetleg másokat is hasonlóan megrontson. Az lehet, hogy én nem gondolkodom helyesen, de arról nem tehetek, ilyen a természetem. Én bizony arra gondolnék most, hogyan fizessek vissza neki, sőt, hozzászámítanám bőségesen még a kamatos-kamatokat is. Azt hiszem, értjük egymást, Andrea. Ezekre legyen tekintettel a betegünk ápolásánál. Én továbbra is figyelemmel kísérem, mikor csak tehetem, benézek ide.

- Semmi orvosságot nem ír fel, Elemér bácsi?

- Már fel is írtam: „Életkedv, élni-akarás!” Azt, hogyan adagolja, azt magára bízom.

III

Andrea a tanár távozása után átsietett a betegéhez. Átkarolt, simogatta, becézte, szóra akarta bírni, de csak hallgatott, hiába kérdezte, nem kapott feleletet. Csak nézett a semmibe...

Édes Juditkám! Megértlek téged. Volt időm, hogy jól megismerhesselek. Érthető, hogy nem tudod megérteni azt, ami történt. Tudom, hogy csak ez az oka annak, hogy nem beszélsz. De azt is tudom, hogy hallasz engem; mindent megértesz, amit mondok. Azt is elismerem, hogy borzalmas az, ami veled, ami velünk történt, mert az rettenetes, jóvátehetetlen. Azért mégsem ok a kétségbeesésre.

Itt vagyok én. Neked csak a vőlegényed, de nekem a férjem; te nem vagy annyira hozzá láncolva, mint én ahhoz az alakhoz. Téged csak elámított, becsapott, engem ráadásul meg is csalt. Csak az egy vigasztal, hogy én még az esküvőnk előtt megtettem... Helyesnek tartanád-e, ha most én is kétségbeesnék? Engem nem olyan fából faragtak; én megszoktam, hogy mindenért megfizetek. Megnyugtatlak, hogy ő is érdeme szerint megkapja a magáét.

Kérlek, hallgass meg! Beszámolok mindenről, ami a búcsúvacsoránk óta történt. Azt még te nem ismerheted.

Azt te is tudod, hogy nekünk van a Mátrában egy elég jelentékeny nagyságú erdőterületünk, egy szép vadászkastéllal. Képesítőnk után odamentem kipihenni az iskola, a tanulás fáradalmait. Nem volt ott senki más, csak én és a személyzet. Mondhatom, hogy ott remekül éreztem magam, csak egy kissé unalmas volt egyedül. A lombos fák közé rejtett kastély, előtte a néhány hektár nagyságú mesterséges tó, a kristálytisza vizű hegyi patak, a lombos erdőben kanyargó, gondozott sétautak igazán kedvessé tették az ott tartózkodást. Egyedül a megfelelő partner hiányzott. Mit tagadjam, fiatal voltam...

Később változott a helyzet, partner is akadt. Tudod te is, hogy ott a környéken állandóan ércek, nemesfémek, könnyűfémek, réz után kutatnak. Egy fiatal bányamérnökkel akaratlanul is gyakran találkozunk, ha ugyan azok a találkozások valóban akaratlanok voltak. Én bevallom, hogy kerestem az alkalmat, hogy találkozhassunk. Az is valószínűleg a mérnök is, hasonló okból választotta a kutatási területül a mi birtokunkat.

Végül mégis csak az, hogy akarva, vagy véletlenül majdnem minden nap láttuk egymást. Egy kissé dühösített, hogy ő, nem mert megszólítani, pedig a tekintetéből világosan leolvasható volt a vágy. Még egy kissé kacérkodtam is, hogy bátorságot öntsek belé. Az leolvasható volt az arcáról, hogy őt sem elégti ki a csak a láthatás. Egy bizonyos, rendkívül tetszett nekem...

- Aztán a végén minden megoldódott. Egy vidéki verseny alkalmával a győzteseknek én osztottam ki az érmet, nyereségeket. A lövészetből ő került ki győztesen. Így ismerkedtünk meg. Azt mondtam tréfásan:

- Örülök, hogy maga győzött, hogy ilyen pazarul tud célozni a közeli szomszédom; már tudom, hogy ha valami vesz fenyeget, lesz, aki megvédelmezzem.

Azt eddig is megtettem volna, és ezek után is, csak rendelkezék velem.

Gondolhatod, hogy attól kezdve sülvé-főve mindig együtt voltunk; ő aztán nem annyira a föld mélyében, hanem inkább a szememben igyekezett kincseket felfedezni. Gondolom, hogy úgy csillogott a szemem, hogy könnyen drágakőnek vélhette. Valamennyire előre is jutottunk: csókolóztunk, amikor csak tehetjük.

Azt a javára kell írnom, hogy sohasem akart előbbre jutni, pedig valószínűleg sikert ért volna el, hiszen én többre vágytam. Azt is jól tudod, hogy én mindig a női egyenjogúság híve voltam: akartam, hogy akarjon, hogy vegyen feleségül, de még szeretője is szívesen lettem volna...

Ő volt a hibás, nem mert próbálkozni. Ha feleségül kér, a legnagyobb örömmel mentem volna hozzá. Ő valószínűleg arra gondolt, hogy ő az egyszerű alkalmazott, hogy gondolhatna egy milliomos kisasszonyra. Büszke volt, félt, hogy kosarat kapna. Mindent megtettem, hogy elérjem célomat, de mint nő, nem kínálhattam fel nyíltan magamat. Csak csókolóztunk, nyalakodtunk rendületlenül, és az is igaz, hogy csuda boldognak éreztem magamat. Ez volt életem legszebb korszaka...

- Aztán én nagy butaságot csináltam. Felébredt a közismert dacosságom, meg akartam őt büntetni, mert nem tesz a kedvemre. Minden búcsú nélkül otthagytam a Mátrát, felutaztam a fővárosba. Ott sem volt unalmas az életem, a tél idején állandóan az imádók, udvarlók serege vett körül. Azt is tapasztaltam, hogy nem mindenkit csak a vagyonom érdekli, hanem értékeli bennem a nőt; ezt a tükröm is érthetővé tette. Élhettem volna az úgynevezett jogommal, odaadhattam volna magam egy-másiknak, talán lett volna kedvem nekem is arra, de a végén mindig meg kellett állapítanom, hogy egyik sem különb, mint az én mátrai földtúróm, sőt, meg sem közelítik őt.

- Mindig úgy éreztem, hogy ő hú hozzám, de én még jobban érlelni akartam a helyzetet, ezért úgy határoztam, hogy a nyár elején a Balatonhoz megyek, csak a nyár végén térek vissza hozzá. Jött az „Anna-bál,” természetes, hogy én is ott voltam, az még természetesebb, hogy nekem volt a legtöbb táncosom; egy percig sem kellett petrezselymet árulnom.

Aztán egyszer csak észreveszem, hogy egy fiatal katonatiszt a táncosaimat egymás után marja el mellőlem. Éjfél után állandóan csak ő táncoltatott. Láttam, hogy sokan irigyelnek. Hogyne, csinos fiú, katonatiszt, s ráadásul arisztokrata! Fiatal lányok szemében ez külön is elég. Érdekes, hogy rám ez egyáltalában nem volt különösebb hatással. Nem mondom, tetszett, hogy irigyelnek. Itt is csak azt láttam, hogy a mérnököm ugyan nem arisztokrata, de ennél sokkal többet ér.

A bál elmúlt, nyomot nem hagyott. Pár hét múlva újra a fővárosban voltunk, amikor a svábhegyi villánk előtt egy díszes, négylovas hintó állt meg. Én az emeleti ablakból figyelve megállapítottam, - hiszen látásból már ismertem, hogy a volt miniszter, a Kegyelmes Úr száll ki a kocsiból, és látogatóba jött hozzánk. Szokatlan látogatónkat természetesen illő módon fogadtuk.

Néhány percnyi bevezetés után előadta, hogy milyen céllal keresett fel minket. Közölte, hogy a bál alkalmával halálosan belém szeretett a fia. Bevallja, hogy ő ellene volt a szándékának, mikor neki bejelentette, hogy engem feleségül szándékozik venni.

Ez érthető is, mert a családjukban eddig még polgárlány soha be nem férközött, ami az elveivel sem egyezik. Tudja, hogy a szívnek parancsolni nem lehet, és ő van olyan mai gondolkodású, hogy ezt belátja. Ezért megadja beleegyezését a házasságunkra. Ő most azért jött, hogy a fia számára és nevében is, megkérje a kezem. Tudja, hogy a mai felfogás szerint már nem számít az, hogy kunyhóban, vagy kastélyban ringatták-e bölcsőjét valakinek.

Engem a hangja határozottan sértett, eszem-ágában sem volt, hogy igent mondjak. Talán az arcomról leolvasható is volt ez, mert a gőgös arisztokrata csodálkozva bámult rám, hogy nem bújok ki a bőrömből, hogy ilyen megtiszteltetésben szándékozott részesíteni.

Az egésznek az lett a vége, hogy véglegesen nem utasítottam el, hanem kijelentettem, hogy majd később adok feleletet.

A vendég kijelentette, hogy a várakozási időt ő is természetesnek tartja, hiszen még kevésbé ismerjük egymást. Azonban szilárdan meg van róla győződve, hogy majd a válaszom kedvező lesz, mert ő majd még jelentkezni fog...

- Ekkor magamban már végleg eldöntöttem, férjhez megyek, de nem ehhez, hanem az én földtúrómhoz. Leültem az asztalomhoz, és egy hosszú levében mindent leírtam neki. Egyszerűen: formálisan én kértem meg a kezét.

Aztán vártam, vártam én a választ, a boldogító igent. Két hét is elmúlt, de felelet nem érkezett a levelemre, ami iszonyúan dühösített. Sajnos, csak hetek múlva, véletlenül tudtam meg, hogy miért. A szobalányom asztalán fedeztem fel a levelet, aki nem adta fel a postára, megfélemlített róla, de akkor már késő volt...

- A kegyelmes látogatása után már két nappal, az összes napilapban az alábbi hír jelent meg:

- Tudósítónk szenzációs dologról értesült. Bögözy Andreát, akinek óriási vagyonánál csak a szépsége értékesebb, feleségül veszi hadseregünk egyik legdaliásabb tisztje: Kövesháti Zarándhy Zénó gróf, a volt miniszter fia. Az eljegyzés a következő napokban lesz.

Elárasztották a gratulációk, hiába tiltakoztam. Ha nem látták, akkor dühöngtem, mert a levelemre mindig késett a válasz. Hízelegtek, hogy én egy olyan ősrégi nemesi családba, a legfelsőbb tízezer közé jutok, azaz, ahogy akkor mondták: a társaságba! A lapok hozták a fényképemet. Bevallom, hogy még ez sem döntött. Érdeklődtem a vőlegényem múltjára, vagyoni helyzetére, az eredmény elég siralmas képet mutatott. A vagyon messze túlterhelve, a viselkedése enyhén szólva kifogásolható. A kérdést végül is az döntötte el, hogy a levelemre nem jött felelet!

Két hét múlva, újra megállt a kapunk előtt a négylovas hintó. A Kegyelmes kétségbeesve közölte, hogy a fia öngyilkosságot kísérelt meg, szerencsére észrevették, ezért meg tudták akadályozni. Most az én lelkeimen szárad, ha azt megismétli, ha nem mondok kérésére igent! Azt nem csodálja, hogy a fia engem szeret, mert ő is nagyon megszeretett, sőt, büszke arra, hogy a társaság legszebb hölgye a fiatal Zarándhy grófnő lesz.

Mint talán minden lány, én is úgy gondoltam, hogy bosszút állok azzal a szerelmesemnek, ha máshoz megyek feleségül. Ha nem írsz, te jársz rosszul jelige miatt igent mondtam.

- Természetesen aztán naponta a nyakamra járt. Eljegyzésünk után mindennel elhalmozott. Csak későn tudtam meg, hogy azt is az én pénzemből, és még ráadásul a mesésnek feltüntetett ékszerek mind utánzatok voltak.

A gazdag menyasszony hírére megnyíltak a zsilipek, a bankoknál csőstül szedték fel a hiteleket. Én meg csak vártam, mindig vártam levelemre a választ, de az nem jött... Dühömben odautaztam. Azt pedig te igazán el sem tudod képzelni, hogy mi történt, amikor a mérnökömmel találkoztam, aki természetesen a lapokból értesült az eljegyzésemről...

Azt hittem, hogy megver. Igaza volt, megérdemeltem volna, mert még tetéztem is az elhamarkodottakat.

Hogy fogadott engem? Valóban és röviden:

- Te ringyó!

- Rövid, és érthető! - aztán megkapott, és úgy megrázott, hogy azt sosem felejttem el.

- Igazad van, édesem, ölj meg. Megérdemlem! De azt mondd meg, miért nem írtál? Te vagy a nagyobb bűnös, mert nem válaszoltál a levelemre!

- A leveledre?

- Igen, a levelemre, amelyben én kértem meg a kezéd...

- Én nem tudok semmiféle levélről. Én nem kaptam tőled semmiféle levelet, de nem is hiszem, hogy hozzám jöttél volna egyszerű, szegény dolgozóhoz...

- Pedig igaz, mert én egyedül csak téged szerettelek, és szeretlek... Én azt hittem, hogy nem szeretsz, ezért bosszút kell állnom!

- Tovább nem folytathatom, mert elkapott, és ott, az erdőben következett egy olyan jelenet, amelyet elmondani, vagy leírni nem, legfeljebb elképzelni lehet. Talán órák múltak el, míg újra megszólalhattunk, ő kezdte: - Az a szerencse, hogy még csak eljegyzés, azt még fel lehet bontani...

- De Édes! Abból országos botrány lenne, azt nem tehetem. A szeretőd lettem, a szeretőd leszek...

- Erre aztán csakugyan megütött, és mint egy pelyhet dobott el magától. Megvetően nézett le rám: Mit? - hogy én egy nő kitartottja, a szeretője legyek? Vagy úgy gondolod, hogy jó leszek én selyemfiúnak? No, azt nem éred meg hajason. Jól mondtam, mikor jöttél, hogy ringyó vagy. Most már igazán nem bánom, hogy elveszítettem a fejemet és a szeretőmmé tettelek! Azt tudom én is, hogy az ilyen szolgálatokért díjazás jár, fizetni szoktak: mondd meg a belépődíjat, közöld az árfolyamot! Pénzem ugyan nincs, de havi részletekben majd letörlesztem, befizetem valamelyik csekkszámhádra, mert engem személyesen most látsz utoljára!

- Azután mielőtt még szólhattam volna, elrohant... én meg úgy meg voltam rökönyödve, rémülve, hogy szólni se tudtam volna. Annyira ismertem őt, tudtam, hogy ki sem tudnám engesztelni. Láttam, hogy kettőnk között végleg befejeződött minden...

Jól kisírtam magam, aztán összecsomagoltam, visszautaztam a fővárosba, és három nap múlva, december tizennyolcadikán megtörtént az esküvő. Sértett, amit velem tett, de hamar rájöttem arra, hogy nagy kár az, hogy alaposan jól el nem vert.

- Azóta csak az egy vigasztalásom volt, hogy mindig reméltem, és úgy éreztem, hogy a gyermekem tőle származik, mert én is állapotos vagyok. Azt már tudod te is, hogy férjem az esküvő után következő napon már utazott, nem úgy, ahogy akkor hihettem, a csapattestéhez, hanem hozzád... Határozottan mesés eszme volt tőle rövid egymásutánban két nászéjszakát rendezni: egyiket egy fekete cigányos lánnyal, a másikat meg egy aranszőkével.

Az, hogy az én ékszereimben a kövek csak utánzatok, a tied meg mind eredet, valódi, az természetes: ősrégi dolog, hogy egy megfelelő szerető mindig többbe kerül, mint egy feleség.

- Az orvosprofesszortól tudom, hogy te is állapotos vagy; az is akkor eshetett meg veled. Érthető, hihetél annak, aki ilyen fejedelmi ajándékot ad, annak komoly szándéka lehet. Akkor tőlem hozzád utazott, és úgy történt azután is, minden esetben: két nap az egyiknek, két nap a másiknak. Most is hasonlóra készült: keddet nekem, csütörtököt neked ígérte. Az neki, hogyan rendezi majd a dolgot, nem sok problémát jelent: egyik marad feleségnek, a másik lesz a szerető. Mindketten méltóak egy arisztokrata csemetéhez, mindketten szépek, dicsekedni lehet velük a bajtársak előtt. Abban az időben ez nem az első eset az olyan körökben...

Nekem az a leglényegesebb az egészben, hogy legfeljebb öt nap az, amit vele töltöttem, így nem sokszor csalhattam meg a természet által nekem rendelt férfit. Mennyire igaza volt, hogy aljas ringyó lettem, hogy még egy ilyen jelentéktelen fickóval is meg tudtam őt csalni.

Biztos, hogy ezt csak nehezen fogom magamról lemosni, de az is biztos, hogy azt megpróbálom! Ha kell, inkább leszek annak a cselédje, mint a legmagasabb társaság tagja. Nagy szerencse, hogy hitem szerint tőle lesz gyermekem, mert, ha nem így lesz, valóban megérdemlem, hogy azt a fattyút, és engem is megfojtsón.

- Még most sem szólsz semmit?

Mondd, ki az, akit jobban becsapott? Kit tett jobban szerencsétlenné? Nekem ugyan vigasztaló, hogy akkor nem csak én, hanem az a józan földtúró is elveszítette a fejét; ha ő el is szaladt, de nálam hagyta a zálogát, a gyermekét. Az is vigasztal, hogy legalább néhány órán át végtelen boldog lehettem, de még leszek is, abban rendületlenül bízom. Harcolni fogok, hogy úgy legyen. Jogom van, hogy ezt higgyem, ez az igazi jog!

Ha csak egy kis sütnivalód van, te is így gondolkozol. Fiatalok vagyunk, leszűrtük a tanulságot, tudjuk, hogyan kellett volna, és hogy ezek után is, hogyan viselkedjünk. A boldogság már elveszett, teremteni fogunk magunknak!

Szólalj meg, Drágám! Ne keseríts el engem is. Ha nem, azt kell hinnem, hogy rám haragszol, vagy azt, hogy gyűlölsz engemet, s engem okolsz a szerencsétlenséged miatt!

Végre! Judit legalább megmozdult, lassan odasimult barátnőjéhez, csendes hangon megszólalt: - Andreám! Kérlek, ne vádolj! Bocsáss meg nekem! Dehogy vádollar én téged a történetek miatt... Még a világ szemében is én vagyok a bűnösebb. Két nappal az esküvője után, én csábítottam el a legjobb barátnőm férjét. Azt senki sem tudja, hogy nem tudtam, és azt sem, hogy nem szándékosan tettem...

Azt se hidd, hogy én érte bánkódom! Sőt, most már azon csodálkozom, hogy szerettem. Hogyan történhetett? - azt nem tudom, de az, hogy a szeretetnek iránta még nyoma sincs, az biztos, meg az is, hogy utálok, undorodom tőle. Azt nem értem, hogyan alacsonyodhattam le hozzá. Engem egyedül az bánt, hogy a születendő gyermeknek nem lesz neve, s majd barátai, ismerősei mind törvénytelen gyereket fogják csúfolni. A társadalom könyörtelen és még mindig lenézi az ilyeneket, sőt, még lehet, hogy majd nekem is szégyenkezniem kell előtte.

- Figyelj rám: Inkább örülnöd kellene, hogy így történt, hiszen a gyermeknek nem kell viselnie egész életében egy gazembernek a nevét; a te nevedet kapja, ami hibátlan. Nem kell tudnia többet, csak annyit, hogy háború volt, és vőlegényed ott veszett.

- És a te gyereked az ő nevét fogja viselni?

- Azt már nem! Arról én fogok gondoskodni, hogy a neve más legyen! Tegnap már hallottad, hogy megindítom ellene a válópert. Már olvastam is, a reggeli lapokban megjelent. Akár ezer jelentkező akad, aki kölcsönzi nekem, s fiamnak vagy lányomnak a nevét. Ha a mérnökömmel nem sikerülne, a kondásomhoz is feleségül megyek...

- Remélem, hogy először mégis a mérnöködre gondolsz. Én azt hiszem, hogy előbb mégis a mérnöködre gondolsz. Én is azt hiszem, hogy kiengesztelheted.

- Én is úgy gondolom, mert soha, egy pillanatra sem tudtam feledni. Tudom, hogy végtelen nehéz feladat lesz, arra rábírni, hogy egy ringyót feleségül vegyen. Makacsfajta.

Talán, ha kedve szerint elverhetne, megtenné, de azt sem bánnám, ha naponta tenné... csak megbocsásson nekem; hiszen valóban nagyot vétettem ellene. A sikert az biztosítaná, ha a gyermekem hosszú, szőke hajjal látna napvilágot, akkor meggyőződne arról, hogy az övé. Én is úgy érzem, hogy valóban az övé.

Most pedig te számolj be arról, hogy hozott össze Zénóval a balsorsod!

IV

- Igazad van, mindkettőnknek tisztán kell látni a helyzetet. Régebről kell kezdenem. A családi tragédiánkról bizonyára már hallottál; hónapokig tárgyalták a lapok is. Az volt a legnagyobb hiba, hogy apám, az egyszerű székely nemes, arisztokrata nőt vett feleségül; megértem őt, mert nagyon szerette. A nő pedig, mint vagyontalan, csak a jómód kedvéért lett a felesége. Csak színészkedett, hogy szereti, nem azt, hogy apám minden igényét ki tudta elégíteni, és valóban, mindent meg is szerzett.

Ez a vagyoni helyzetét még így sem terhelte nagyon. Legfőbb törekvése az volt, hogy apám vásároljon a kutyabőr helyett, az ötágú nemesi koronájára még legalább két ágat, hogy ő visszakerüljön a magasabb körökbe. Erre azonban nem tudta átvenni apámat, ő egy székely nemest mindig magasabbra helyezett, mint egy arisztokratát.

- Amilyen művész volt apám a pénzszerzésnek, éppen olyan jól értett anyám a költekezéshez. Mint említettem, még ez sem lehetett volna baj...

Apám nem volt kizsákmányoló, sem pedig uzsorás, csak született üzletember volt, aki megérzi, hogy honnan lehet jövedelmet elővarázsolni. Anyámnak pedig így nem lehetett olyan lehetetlen kívánsága, amit ne teljesített volna, de felesége ezt nem hálálta meg, sőt, azt kötelességének tartotta, hogy a lehetetlen kívánságait is teljesítse. Már, mint kisgyermek, figyeltem anyámat, nem volt hálás semmiért, sőt, lenézte apámat. Szinte állandóan voltak szeretői, azokat folyton válogatta, legtöbbször egyszerre több is volt, csalta, akivel csak tehette. Azok pedig az öregedő asszonyt, csakis a pénzéért karolták fel - ami látható volt, hogy csakis a pénzéért karolták fel, mert arra is képes volt, hogy azokat pénzelve.

Nem is nagyon titkolózott, mindezt, ha nem is akartam, nekem, mint gyereknek, látnom kellett. Bármilyen furcsa, de én anyámat soha sem szerettem, sőt, undorodtam tőle; még most is annyira utálok, hogy ha találkozna velem, leköpném.

- De Judit! Mégis csak az anyád...

- Sajnos, de én kisiskolás korom óta nem tekintettem annak, s éppen azért harcoltam ki apámnál, hogy tanítónő lehessenek, tanulhassak! Én pontosan kenyérkereső pályára akartam felkészülni, amire szerinte nem lesz soha szükségem. Anyám miatt meggyűlöltem az egész arisztokráciát, és sohasem következett volna be, ami történt, ha tudom, hogy az is egy azok közül. Nem lett volna menyasszonya, és nem volnék most negyedik hónapos állapotos.

- Te nem tudtad, hogy ő gróf?

- Dehogyan tudtam! Remekül tudott alakoskodni. Ha néha szó is esett valami hasonlóról, csak annyit mondott, hogy nem éppen szegény, ha nehezen is, de össze tudja hozni a kauciót... Ebből elég, inkább folytatom a családom történetét. Te is emlékezhetsz arra a nagy tőzsdei értékzuhanásra... Apám ezeregyszer elszámította magát, óriási veszteségek érték, de még így sem esett kétségbe, eladta az ő nevében lévő birtokokat, a többire is volt fedezete; készpénze, kötvények, ékszerek, amivel ki tudta volna elégíteni az ügyfeleit. Azonban anyám mindezt összeszedte, és megszökött.

Apám nem tehetett mást, egy golyóval pontot tett az ügy végére. Ha csak sejtem is, ez nem történt volna meg. Apa mindig büszke volt a nevére, de nem csak ő, hanem én is. Eladtam az uradalmamat, és az utolsó fillérig kielégítettem az ügyfeleit. Én meg így maradtam egyedül, minden nélkül.

Jelenleg pedig a volt uradalmam tanyai iskolájában tanítok. Tanítványaim szeretnek, megbecsülnek, ragaszkodnak hozzám, s azok szülei, a volt cselédek, alkalmazottaim azóta még jobban tisztelnek. Csendes, megelégedett életet élek ott azóta mindaddig, míg ez az alak meg nem jelent ott.

Az elmúlt két év volt életemnek legnyugodtabb korszaka.

Azt hiszem, hogy ezeket már neked egyszer el is mondtam. Sajnos, ennek a nyugalomnak most már vége van.

- Miért volna vége?

- Azért, mert ott, ahol egy ideig boldognak hittem magam, tovább nem maradhatok.

Még a holmimért sem térek oda vissza, hanem majd utánam küldetem.

- Megértlek, de mégis nagyon rosszul esik nekem, hogy nem fordultál hozzám. Én segíteni tudtam volna.

- Ne folytasd! Annyira ismerhetnél, hogy bármennyire is szeretlek, még tőled sem fogadhattam el semmit, különösen nem könyöradományt. Annál mindig büszkébb voltam és vagyok. Arra vigyáztam és vigyázok, hogy soha másra ne szoruljak. Megéreztem, hogy a vagyon, bármilyen nagy is, kicsúszhat a talpunk alól, ezért amit tettél, elismerem, hogy én nem tudnálak utánozni, azért volt jó, hogy oklevelet szereztem.

- Bevallom, hogy irigyellek azért, amit tettél. Elismerem, hogy én nem tudnálak utánozni. Az hamarabb megeshetne velem, hogy az apád példáját kövessem... De most azt mondd el, hogyan hozott össze az a rossz sorsod azzal az alakkal?

- A megelőző nyáron nagy hadgyakorlat volt a környékünkön, az iskolám előtti nagy rétet használták szükség-repülőtérnek. Ott sorakozott a sok gép az ablakom alatt. A legénység, s a szerelők a tanteremben tanyáztak, és - mivel nekem két szobám van - az egyikben őt szállásolták el, - hiába tiltakoztam...

Végtelenül udvarias volt, s biztosított, hogy ő tudja, hogy én lány vagyok, de nyugodt lehetek, mert ő engem nem zavar majd, csak este tér be oda megpihenni, csak aludni jár vissza. A szálláscsinálók ott jelölték ki a helyét, neki - mint katonának - engedelmeskednie kell.

Hiába, én is csak nőnek születtem, tetszett, hogy hízelgett, hogy szépeket mondott. Szép holdvilágos este volt, és a ház előtti padon sokáig beszélgettünk. Lefekvés előtt hódolattal csókolt kezét, és a szobájába tért. Zivatar közeledett, a mennydörgéstől, villámlástól, ha így lesz, meneküljek én hozzá, vagy véletlenül feledjem nyitva az ajtómat... Megnyugtattam, hogy én már minden veszedelmet megszoktam, és semmitől sem félek.

Aztán, mikor már félálomban voltam, mégis, mintha úgy hallottam volna, hogy valaki nyitni akarja az ajtót. Gondolhatod, hogy nem sokat aludtam akkor éjjel; azonban nem ismétlődött meg.

Majd reggel, mikor újra egészen udvariasan, kifogástalanul viselkedett, el is feledtem a dolgot; úgy gondoltam, hogy csak álmomban láthattam. Aztán jött a parancs, neki indulni kellett.

Megígérte, hogy írni fog, arra kért, hogy néha én is válaszoljak a leveleire. Valóban írt, feleltem, mindig sűrűsödött a levelek száma, iderepült, felvitt a gépén engem is a magasba, aztán jött a szerelem; én legalább is annak hittem. Többször leszállt, aztán csókolóztunk, gyengéden erőszakoskodni próbált, de én erélyesen ellenálltam, meggyőztem arról, hogy arra csak az esküvő után kerülhet sor. Elkeseredett, magyarázta, hogy az még messze van, míg a kauciót összegyűjtheti, addig sok idő telik el, ő azt nem bírja kivárni. Én azonban állhatatosan kitartottam. Aztán december huszadikán nagy-vidáman köszöntött be. Közölte, hogy váratlanul jelentős összeget örökölt: a kauciót már be is fizette, sőt, egy kis ajándékot is tudott részemre hozni, és egymás után rám aggatta ezeket az átkos ékszereket. Láttam, hogy azok nagy értékűek. Arra gondoltam, hogy aki ilyen áldozatokat hoz, az igazán szeret, annak hinni lehet. Így történt meg az, aminek nem lett volna szabad megtörténni. Igaz, hogy még akkor is jó ideig ellenálltam, de sírt, könnyögött, esküdözött, simogatott, csókolt, a végén aztán én is elveszítettem az eszemet... Most tehát állapotos vagyok, megesett nő, gyermekemnek nincs apja, nem lesz neve...

- Mivel sokáig hallgatott, nem jött, írtam neki, hogy még, ha szöknie kell is, jöjjön, hogy megtarthassuk az esküvőt; azért írta, hogy csütörtökön jön. Nem bírtam otthon bevárni, mivel tudtam, hogy ezen az állomáson száll le, eléje jöttem. Így történt, hogy találkoztam veled.

- Elismerem, hogy arra gondoltam, amire te célzol. Ha csak rólam volna szó, már talán meg is tettem volna, de gyermekem gyilkosa nem leszek, az egészen biztos. Az életem már nem ér semmit, de az övét is nem vehetem el.

- Ugyanezt mondta a tanár bácsi is, vagyis mindketten helyesen gondolkoztok. Eszedbe ne jusson, hogy még csak egy könnyet is ejts azért az alakért, aki egészen mást érdemel. A magam részéről megígérhetem, hogy érdeme szerint fogok visszafizetni neki, ő sírva fog visszagondolni erre a napra. Ahogy én téged ismerlek, még talán sajnálni is fogod, mikor annak a hírét meghallod, pedig az a leg-helyesebb, ha még az emlékéit is kitöröljük a bugyuta fejünkéből. Tudod, hogy én soha nem maradtam adósa senkinek, aki bántani próbál, annak megfizetem, most kamatos-kamatokkal megfizetek neki mindent.

Máris remek ötletem támadt, tudom, hogy mit fogok tenni. Már elkezdtem: a holnapi lapokban már benne lesz a pikáns hír, ami jó lesz bevezetőnek. Reggel pedig minden banknál letiltom a számláimat. Aztán felcsapok írónak, remek írásművet kotyvasztok össze, ami nagyon hatásos. Reggel neked is részletesen elmondom, hogy mi mindent sütöttem ki.

Azt is tudod, hogy amit én egyszer elhatároztam, azt keresztül is viszem minden akadályon át. Nem csak magam miatt, hanem érted is, mert az a valóság, hogy téged ugyanúgy az én férjem tett tönkre. Tehát nehogy valami bolondságon járjon az eszed, hanem fekjüdj le, aludjál, és álmodj arról, hogy lesz még jobban is...

- Nem kell engem féltened, Andreám! Az élet bőségesen megtanított arra, hogy gondolkozni tudjak, hogy az ügyeimet helyesen, és jól intézzem el. Egyedül csak a tanyai kis magyarjaimat sajnálom, hogy újra árvák maradnak, mert oda tanító nem nagyon kívánczik. Egyedül éltem eddig, meg tudok lenni úgy ezek után is. Ha itt az idő és itt a kicsi, ketten leszünk, addig talán azt is le tudom imádkozni, nehogy hasonlítson arra, akitől származik. Keresek egy állást, lehetőleg olyat, ahol nem kell embereket látni; van máshol is tanyai iskola...

- Ohó! Nem addig van az! Én már átvettem a parancsnokságot, sőt, kerestem, és találtam is állást neked, ahol igazán jól fogod magad érezni, de csak reggel árulom el neked, ha megérdemled, és szót fogadsz nekem.

V

Reggel mindketten jó hangulatban ébredt, úgy üdvözölték egymást. Kijelentették, hogy nyugalmasan aludtak, pedig az volt a valóság, hogy Judit le sem hunyta a szemét, reggelig gondolkozott. Azt látta világosan, hogy minden álma semmivé foszlott: a múlt le van törölve, most már csak a jelen és a jövő fontos. Különféle megoldások jutottak eszébe, terveket szőtt. Igyekezett közömbösnek venni mindazt, ami történt. Őt most csak a bosszú érdekelt, sőt, annak a kivitelezéséhez máris hozzáfogott. Tudata alatt talán örült is, hogy így történt, mert újra önálló lehet, nem függ senkitől.

Abban biztos volt, hogy amíg meg nem fizet annak, nem sokat törődik a saját jövőjével.

- Látod? Kibírtuk! Egyikünk se halt bele... Egy ilyen senki nem meg sem érdemli, hogy egy pillanatig is törődjünk vele. Most következik annak a bizonyítása, hogy mi sem estünk a fejünk lágyára. Ne higgye az elbizakodott arisztokrata csemete, hogy mi csak azért születünk erre a világra, hogy ő kedvteléseinek eleget tehessen. Látod, még arra is képes volt, hogy becstelen cselekedeteinek az árát is a feleségével fizettesse meg. Mert biztos vagyok benne, hogy neki egy árva krajcárja sem volt, azt én előre jól kitapogattam!

- Cím, rang, születés, ősi név, ma már mind semmit érő kincsek, ha én most lekaparom róla a mázat, tapasztalni fogja, hogy ő csak egy nulla! A magas arisztokrata csak ahhoz ért, hogy a mások által összekapart értéket a maga kedvtelésére fordítsa. Az én esetem a legjobb példa: Én is abba a hibába estem, mint a légy, vagy az éjjeli bogár, mely berepül a fénybe, s nem veszi észre, hogy előtte pókháló feszül. Én is csak későn vettem észre, hogy hálóra gabalyodtam. Csupa szerencse, hogy egyszerre ketten kerültünk be oda, mert kettőnk együttes erejével, sikerült szétszakítani azt.

Könnyű abból adni a nagyot, amit mások nehéz munkával szereztek, kuporgattak össze. Azonban az eső síkossá teszi az agyagos talajt? Könnyecsepp is jó nedvesség, attól lesz alatta még síkosabb a föld; figyeld csak, hogy rúgom ki alóla az alapot!

Elküldtem már, zároltam minden számlámat, a riporterem remek módon elhelyezte a kis Nobel-díjra érdemes kis írásművemet. Ha pedig én nem írok alá, ami kellene nekik, az nekik több mint a megsemmisülés.

- Hagyd, Andrea! Én eddig is megálltam a magam lábán, ezután is úgy lesz, egyszerűen: nem törődöm vele. Van, akivel törődjem, gyermekem lesz, éjjel már megegyeztem vele: a mai naptól kezdve, minden az ő érdekében történik. Gondozom, nevelem, védem, figyelem és irányítom a fejlődését. Céлом, hogy pontosan ellenkező legyen, mint az apja. Az én jövőm nem fontos, de nem is érdekel. Fellángolások, érzelmek nem zavarnak, abból már bőven részesültem. Egyben még bízhatok, hogy csendes, nyugalmas életet tudok magamnak biztosítani, ebben szilárdan hiszek.

A társadalommal sem sokat törődöm, hiszen törvénytelen gyermeknek leszek az anyja, ami mások szerint nagy hiba. A gyerekem erről csak annyit tudhat meg, hogy vőlegényem ott veszett a háborúban.

- Nekem is lesz gyerekem, de én éppen az ellenkezőjére nevelem, mint te; belesulykolom, hogy utálja, megvesse, gyűlölje mindazokat, akik csak picit hasonlítanak azokhoz, sőt, másoknak is példát igyekszem adni, hogy ilyen esetben mit tegyenek. Hallgasd meg, hogy mit sütöttem már ki!

- Mit akarsz tenni, Andrea?

- Behoztam, megmutatom neked az előkészítés fegyvereit. Látod ezt a három csomagot? Minden harchoz fegyverekre van szükség. Lekopogtam három példányban, tanulságos kis történetek.

- Milyen szükséged lenne erre?

- Egy példány kell nekem és neked. Az egyik másodpéldányt kapja az ügyvédem, aki a bontóperemet vezetni fogja, a harmadikkal megörvendeztetem Zsiga bácsit, - te ismered -, ő annak a híresnek ma a közvetlen felettese, parancsnoka. Kedvenc szavajárása: Krucifix. Donnervetter! - Nos, az biztos, hogy ott kitör most egy hatalmas vihar, zivatar, égiháború, az is biztos, hogy lecsap a villám!

- Kezdem érteni a gondolataidat.

- Megkönnyíttem az ügyvédem dolgát, hogy könnyen, simán, gyorsan sikerre vihesse a bontópert; szolgálok még sok hasonló anyaggal. Ez a legfontosabb, mert nem akarom, hogy a gyermekem még csak egy percig is viselni legyen kénytelen azt az átkos nevet. Aztán hitem szerint az nem is az övé, ha szükséges, önmagam ellen vallok, mert az biztos, hogy ő és a családja mindent megtesz, hogy ne választhassanak szét és különösen a gyermekhez fognak ragaszkodni, már csak a vagyon, a hitel miatt is.

Ha más módon nem sikerül, úgy intézem, hogy az én hibámból bontsák fel a házasságot. Ok van rá, sőt, ha szükség van rá, csinálhatok is, de tőle mindenáron megszabadulok. Oh, talán én vagyok az első nő, akinek szeretője van, gyerekeim pedig örüljenek, hogy egy olyan becsületes nevet viselhetnek, mint az én családomé!

- Vagyis te is hozzám hasonlóan gondolkozol?

- A másodpéldány, mint mondtam, Zsiga bácsihoz megy. Ő azt nem tudhatja, hogy az nekünk elég közeli rokonunk, ráadásul apámnak a legjobb barátja. Engem jól ismer, és szeret.

Abban a beosztásban, biztonságban érzi magát; érthető a gondolkodása is, hiszen az a valóság, hogy a legtöbb tiszttársának van szeretője. Ennek az a magyarázata, hogy mi nők, hogy az egyenruhát az értékénél sokkal magasabbra értékeljük. Hiszem, hogy el is mesélte már a társainak, hogy ő milyen remek csellel szerezte az övét, azok legfeljebb csak röhögnek, a te eseteden.

Azonban Zsiga bácsi már egészen másképpen gondolkodik: ő nagy harcosa az úgynevezett tisztí becsületnek, szerinte a házasság-szédelgés azzal nem férhet össze. De bőven felsoroltam más hasonló dolgait is, melyeket talán még nehezebb abba a bizonyos becsületbe beleilleszteni. A repülőknél szolgál, de ha ez a parancsnoka kezébe jut, akkor valóban repül, de onnan!

- Figyelj! Felolvasom: Kedves Zsiga bácsi! Gratulálok! Az esküvőn tisztetcskédnek te voltál a tanúja. Fennen hirdetted, magasztaltad a tisztí becsület fogalmát. Én is, valahogy úgy gondolkoztam, és ezért súlyos árat kellett fizetnem. Én már megismertem, tégedet ezzel a kis melléklettel akarlak meggyőzni a valóságról. Ha elolvasod azt, te is megtudod, hogy ha lekaparjuk arról a mázat, mit rejt alatta az a fényes egyenruha. Szeretnék akkor ott lenni, és magasztalni, hogy hányszor hangzik fel akkor az a kedves „Donnervetter.” Sokszor csókol: Andrea.

- Kezdek félni tőled. Nem szeretném, ha nekem is az ellenségem lennél.

- Ne félj te attól! Láthatod, hogy még az sem tett ellenségeddé, hogy te tüneményes gyorsan, két nap alatt, elcsábítottad a férjemet. Nem gondolod, hogy ennek a levélkének meg lesz a hatása? Szerintem ez nem csak robban, hanem robbant is! Azonban ez még csak a kezdet.

Hiába, apám igazi üzletember volt, és én sokat tanultam tőle. Ő, mielőtt tárgyalt az üzletfeleivel, először megfigyelte és megfigyeltette, csak utána ült le a tárgyalóasztalhoz. Már említettem, hogy én is ezt tettem, és sok mindent sikerült megállapítanom. A birtokunk messze, értékén felül meg van terhelve, eddig is csak az tartotta a felszínen, hogy miniszter volt az apja. A hitel azonban már mindenütt bedugult. Azt is valószínűnek tartom, hogy a házasság eszméje a Kegyelmes fejében fogamzott, hogy ezáltal a megrendült ősi falak alatt megszilárdítsa a talajt.

A levelemre nem jött válasz, s hogy ezért bár helytelenül, de bosszút akartam állni, aztán hihetetlen mese az öngyilkosságról, lehetővé tette az eljegyzést. A házassági szerződésben kikötött millió: szerintük „hozomány” szerintem „bánatpénz,” aztán megnyitotta a zsilipeket. Van hitel, költekeznek esztelenül. Csakhogy abban a szerződésben van egy pont, kifizetni abból csak az együttes aláírásunkra lehet.

Én tegnap elfeledtem írni... Legnagyobb biztonság ezek a mesés értékű ékszerek. Nem hiszem, hogy a következőnek még csak rézkarperecet is tudna felajánlani. Az arisztokrata asszonyok mindig remekül értettek a költekezéshez, de nem maradtak el ezen a téren a férfiak sem. A rendszeresen tartott pótfeléség fenntartása az eredetinek a kétszeresébe került. Most ennek a mai nappal vége!

A hitelezők már olvashatták a mai lapokat. A hír elindított egy lavinát, már sokan kérik az árverést: aztán megperdül a dob az ősi porta udvarán, s az én legutolsó ígéretem után, koppan a kalapács.

Elárulom neked, hogy a „senki többet harmadszor” elhangzásakor az én ajánlatom lesz sikeres, mert szilárdan elhatároztam, hogy minden ingó-bingó maradékot én vásárolok meg. Az asszony a tulajdonos marad, csak a rang és a cím kopik le, kisöpörtem onnan az elavult ócska lim-lomot. Még az is megtörténhet, hogy a volt birtokunkon keresnek alkalmazást; kegyes leszek, még úgysem volt eddig sem kegyelmes, sem méltóságos disznópásztorom...

- Határozottan félni kezdek tőled! De te mindig ilyen voltál. Emlékszel? Az iskolában én félnék, gyámoltalan voltam, és mégsem mert senki bántani, most már megértettem, hogy tanuló társaim miért tartottak mégis engemet is olyan tiszteletben. A magyarázat az, hogy félték tőled.

- Valahogy olyanformán volt. A nyelvemet sem kíméltem, testi felépítettségem is mindig meghaladta az övékét. Nem is ajánlottam volna senkinek sem akkor, sem most, hogy téged bántani próbáljon, vagy ellened tenni merészkedjék. Azt is vedd tudomásul, hogy a sorsod irányítását én veszem a kezembe: még csak meg se próbálj ellene szólni! Azért ne ijedj meg! Nem szegény rokon, nem Hamupipóke szerepet szántam neked, sem kegyelemkenyeret. Említetted, hogy nem maradsz a régi helyeden; új állást biztosítottam neked. A kapitalisták kiváltsága, hogy a munkanélkülieket ki tudják használni, én is csak azt teszem.

Te még nem tudod, hogy milyen remek munkaerő vagy, de én igen! Már az iskolában láttam, megfigyeltem, hogy te vagy a legjobb matematikus. Gondolkozásodat is ismerem, pontosan úgy gondolkozol, mint az apám. Ezt a tulajdonságodat akarom kizsákmányolni, mert erre nekem szükségem van. A főpénztárosom nyugdíjba kíván menni, apám kidőlt a munkából, jelenleg egy svájci szanatóriumban kezelteti magát, én pedig nem értek hozzá. Meg kell ragadnom azt az alkalmat, hogy közmondásos szerencsém az utamba sodort. Ezennel kinevezlek minden anyagi ügyem legfőbb intézőjének...

- Ne hidd, hogy ellenkezem, hogy nem fogadom el. Beleegyezek, vállalom, pedig apám mellett megtanultam, hogy az egy rendkívül nehéz munka. Igaz, hogy kedvemre való feladat, és ehhez van a legjobb tehetségem. Mondhatom, hogy ezt te sem fogod soha megbánni, hogy engem alkalmaztál. Nekem arra is jó lesz, hogy eltereli a gondolataimat, mert tudom azt is, hogy arra nem sok időm jut majd. Tehát megegyeztünk: hálás köszönet mellett elfogadom a kinevezést.

- Nincs köszönet, nem kell hálálkodni. Nem érdemlem meg. Kapitalista vagyok, egyszerűen kizsákmányolom, kihasználom a magam javára, ebből nekem lesz a legnagyobb hasznom. Sőt, inkább nekem kell megköszönni, hogy engedted magad kizsákmányolni. Sőt, te még ráadást is adsz, szeretetet. Csoda boldog leszek, hogy azzal, akit legjobban szerettem és szeretek, együtt lehetek. Ha ezzel akarsz köszönetet kifejezni, hogy ugyanúgy érzel irántam, mint én, tartozásodat, vagy mint te mondtad: háládat azzal akarod megtéríteni, azt elfogadom, sőt, el is várom!

Abban igazán nem lesz hiba. De mondd csak! Írunk mi annak az alaknak?

- Jó, hogy említed. Már meg is fogalmaztam. Nagyon hiányos lenne a terven, ha azt nem tennénk meg. Egy kissé gondolkodásra kell készíteni az elbizakodott fiúcskát. Csak egy kissé tréfásabban tesszük, mint eddig. Ezt te lemásolod, erre a címeres pírra, a te csodaszép gyöngybetűiddel, de a nevedet én írom alá az én orvosokéhoz hasonló hanyag, szálkás betűimmal. Erre a füzetből kitépt kockás lapra, ami illik egy tanítónőhöz, én írom le ezt a másik fogalmazványt, de ezen az aláírást te alkalmazod.

A ráadás az lesz, hogy a te leveledet az általam címzett borítékba, az én leveletem pedig a te címzed meg, az ősi címeres borítékon.

Aztán lemásolták azokat a terv szerint, felolvasták, így hangzottak:

- Édes! Nagyon vártalak... Nem jöttél... Pedig még ha szöknöd kell is, jöjj! Tettünknek következménye lett: állapotos vagyok. Halaszthatatlan... Gyerekednek nevet kell adni. Csókol: Judit.

- Kedvesem! Apád is, te is aggódtatok, hogy kihal az ősi család, s a sírbolton meg kell fordítani az ősi címert. Ne félj! Fennmarad az ősi név! Az utód jelt adott magáról; eleven, rugdalózik, mintha tiltakozna, hogy nem elég előkelő helyre helyezted... Siess őt megnyugtatni. Vártalak Szolnokon, nem jöttél. Mulasztásodat pótolni kell. Tudom, hogy katona vagy, ezért helyt kell állnod máshol is, de ne feledd, hogy már ketten várunk: az utódod és Andrea.

- Nos, ezt sikeresen elvégeztük, hadd menjen útjára. Gondolhatod, hogy ez kissé gondolkodásra készíti. Sokért nem adnám, ha láthatnám az arcát, mikor ezeket olvassa: egy legitim, és egy illegális csemete, ikrek, de nem a régi szokás szerint. Aztán egy kis fejtörés, hogyan lehetne ebből kimosakodni?

- Igazad van, megérdemli!

- Most pedig csomagolunk, utazunk a Mátrába, hogy ott beiktathassalak a hivatalodba. Táviratoztam, a sofőröm már lehozta a kocsimat. Nekem is, egyelőre elegendő van a nagyvilágból. Az ott gyönyörű hely, tetszeni fog neked. Dolgozunk, azaz csak te dolgozol, de ne félj, szórakozásra is jut időnk bőven, mert azt vedd tudomásul, hogy nálam nincs túlórázás. Ott fogjuk bevárni, míg a jelentkezők megjelennek: a kis csemetéknek áldás lesz az ottani tiszta levegő és hálások lesznek azért, hogy számukra olyan csodás, szép szülőföldet választottunk, és gyermekkoruknak olyan csodálatos játszóteret. Nekünk talán - de csak egyelőre - ha mást nem is, megnyugvást bizonyára biztosít.

VI

Zarándhy Zénó főhadnagy tudta, hogy mozgósítás. sőt, háború van, mégis megszokta, hogy ő valahányszor szabadságot, vagy eltávozást kér, azt meg is kapja.

Erre az volt a biztosíték, hogy az apja nemrégén még miniszter volt. Ezért mind a feleségének, mind a menyasszonyának megírta, hogy felkeresi őket. A terve az volt, hogy benéz a birtokukra, onnan a fővárosba, végül a menyasszonyához siet.

A fővárosba leginkább azért, hogy kielégíthesse veszedelmesen apadó pénz-szükségletét, újra nagyobb összeget vehessen fel a hozomány terhére. Különböző okból, de vágyott mindkét helyre.

Remekül érezte magát, hogyne, amikor a felesége végtelenül gazdag, a főváros egyik legcsinosabb, gazdag asszony; fekete, kissé szinte cigányos szépség, a másik, a menyasszony - szerinte csak a szeretője - aranyhajú szép szőke nő.

Hogyan rendezi el ezt a kettősséget, azon még csak nem is gondolkodott. Biztos volt abban, hogy a felesége mellett kitart, már csak a vagyona miatt is, de mint nő is tetszett neki; ő biztosítja neki azt is, hogy a másíkról is gondoskodhasson, szertelen költekezéseihez is bőségesen hozzájusson, akinek nem is lesz olyan nehéz megmagyarázni azt, hogy a családja ellenzése miatt nem veheti feleségül.

Azonban ez nem akadályozza meg azt, hogy továbbra is, szeresék egymást? Módjában áll az, hogy róla bőkezűen gondoskodhasson. Azt be fogja látni, hogy egy olyan ősrégi családba, olyan egyszerű-származását nem vihet.

Hogy a jólétéről busásan fog gondoskodni, mint eddig adott is, már jelképesen igazolja. Az eddigi tapasztalatai azt bizonyították, hogy ez könnyen keresztül vihető, az ilyen egyszerűk falusi szépség boldog, ha valaki így felkarolja.

Amikor írta a leveleket, nem gondolt arra, hogy mindkét nő eléje siet az állomásra, s arra, hogy találkozhatnak is, arra végképp nem gondolt. Hiszen a társadalmi helyzetük közt olyan óriási űr van, hogy a magasabban lévő, ha látja is, észre sem veheti az alacsonyabban lévő.

A levelek elmentek, és ő szabadságkérés céljából már másnap kihallgatásra jelentkezett. A parancsnoka közölte, hogy még ha akar na is, nem adhat szabadságot, mert befutott a parancs, hogy pár nap múlva, indulnak a harctérre. bizony, ahova ő nem vágyakozott. Távíratozott az apjának, hogy összeköttetései elje el ki, hogy felmentést kaphasson; vagyis továbbra is itthon maradhasson a kiképzésnél.

Apja megpróbálta, de a Fővezérségen közölték, hogy ha kormányzó fia a harctéren van, akkor egy volt miniszter fia is kimehet oda. Ezért néhány nap múlva Alexejevka közelében a Hadsereg Parancsnokság mellett, a hadirepülőtéren találta magát.

Hogy az hol van, azt az ellenség is jól tudta, ezért gyakorta meg-tisztelte látogatásával, ami neki egyáltalában nem tetszett. Ilyenkor nekik is fel kellett szállni, és parázs légi-csaták keletkeztek. Ahhoz jól értett, hogy mindig úgy lavírozzon, nehogy kárt kelljen tennie embertársában, még, ha az ellenség is. Ebből előnye származott, az, hogy az ő gépét sem lőhették le. Hiba volt ez, mivel magatartása néhány bajtársának a halálát okozta.

Minden módon kísérletezett, hogy a bevetésekben ne kelljen neki is részt venni. Csodálatos módon, mindig a felszállás előtt derült ki, hogy műszaki hiba keletkezett a gépén, ami a felszállást lehetetlenné teszi, de ez sem tarthatott sokáig, mert gyanakodni kezdtek.

Hamar elkezdtek kutatni, hogy a sorozatos hibák előidézésében ő hibás-e? Megint változtatott a dolgon, beteget jelentett. Az ezred-orvos, akit többször kisegített, mikor pénzzavarban jutott, talált olyan betegséget nála, ami egy ideig szolgálatmentességet biztosított neki. Mégis jobb volt a gyengélkedők részére kijelölt barakkban lesni a közelben lejátszódó légi-harcokat. Ott még az épület tetejére rajzolt óriás vöröskereszt is némi biztosítékot jelentette, hogy a leszórt bombák kikerülik azt. Kissé unalmas volt ez, amit azzal űzött le, hogy tábori lapokat küldözött.

Egyszer aztán neki is érkezett a tábori posta útján két levele. Már a címzésekről látta, hogy kiktől kapta a leveleket. Még amikor felbontotta, nem vett észre semmi különöset. Az első kezdte olvasni:

- Édes! Nagyon vártalak, nem jöttél, pedig, ha szöknöd kell is, jöjj! Halaszthatatlan. Tettünknek következménye lett: állapotos vagyok. Az esküvő nem halasztható, gyermekednek nevet kell adni. Csókol: Judit.

Kissé szokatlan, hogy az ember szeretőjének gyermeke szülessen, de úgy látszik, hogy még ilyen is történhet.

Aztán a másik levelet olvasta:

- Kedvesem! Apád is, te is aggódtál, hogy kihal az ősi család, s a sírbolton meg kell fordítani az ősi címet. Ne félj! Fennmarad az ősi név. Az utód jelt adott magáról; eleven, rugdalózik, mint ha tiltakozna, hogy nem elég előkelő helyre helyezted el...

Siess ide! Meg kell nyugtatni. Vártalak Szolnokon, nem jöttél. Mulasztásodat pótolni kell, hiszen eddig csak öt nap voltunk együtt. Tudom, hogy katona vagy ezért helyt kell állnod máshol is, de ne feledd, hogy már ketten várunk; az utód és Andrea.

Nos, ez mégis sok, ikrek, még ha egymástól távol látnak is majd napvilágot. Aztán részletesebben kezdte tanulmányozni a két levelet, és az írást.

Az kissé különösnek tűnt előtte, hogy a gyöngybetűs végén szálkás volt az aláírás, a szálkás sorokat pedig gyöngybetűk zárták be. Hol szerezhették Judit ilyen címeres levélpapírt? Miért írt Andrea iskolás, kockás füzetlapon? Azt még meg tudta magyarázni, hogy hogyan kerülhettek fordítva a borítékban, hiszen azt a cenzúrázásnál is felcserélhették.

Az ő gondolkozásához, megfontoláshoz, nem szokott esze még ekkor sem tudta megfejteti a sorozatosan jelentkező rejtélyeket, aztán teljes világosságot hozott a következő nap érkezett levél, ez a fővárosi polgári bíróságtól érkezett, idézést tartalmazott egy bontóperes tárgyalásra, melyet ellene, mint alperes ellen a felesége, mint felperes indított. Ekkor már bizonyos volt abban, hogy a két asszony valahogy találkozott. Beütött a nem várt baj. Csakis ez lehet a magyarázat. Egy megváltó gondolat villant az elméjében; ez kitűnő ürügy arra, hogy szabadságot kérjen; a tárgyaláson neki meg kell jelenni.

A parancsnoka azonban szárazan közölte vele, hogy semmiféle címen nem ad szabadságot, mert ők nem kukoricázni jöttek ide, mert a feladatuk most mindennél fontosabb. Minden várhat. Arra, hogy a menyasszonyával megtarthassa az esküvőt, nem szükséges hazautaznia, azt ő itt is elintézheti két perc alatt. Ugyanis a kormány engedélyezte az úgynevezett „távházasságot,” vagyis a menyasszony otthon az anyakönyvvezető előtt, ő pedig itt tesz eleget a formáságoknak, és a házasság érvényes. A menyasszony részéről máris megérkeztek a szükséges iratok, neki itt, csak azt kell bizonyítania, hogy az előző feleségétől törvényesen elvált, mert, hogy nős volt, azt biztosan tudja, mivel az esküvőn ő volt az egyik tanú.

- Altábornagy Úr! Éppen ezért kell hazautaznom, hogy a bontóperes tárgyaláson megjelenhessek.

Érthető, hogy nem követhetek bigámiát, még nem történt meg a bírósági ítélet. Viszont sürgős az ügy, mert a menyasszonyom állapotos.

- Krucifix, Donnervetter! Az egyiktől még el sem vált, máris a másikkal akar esküdni, és közben mindkettő állapotos. Talán a hadsereg megritkult állományát akarja pótolni, kiegészíteni?

- Mikor volt az esküvője?

- December hó tizennyolcadikán.

- Zveimál Donnervetter! Huszadikán pedig jegybe lép a másikkal. Pontosan így írja ezt a menyasszonya is, az ide megküldött iratok szerint. Két egész napig hűséges tudott maradni?

- Valami tévedés lehet, az eljegyzés sokkal régebb keletű. De érthető, hogy nem esküdhattünk meg a család ellenkezése miatt. Magam is úgy gondolkoztam, hogy egy olyan alacsonyrendű nő nem juthat egy főúri családba, de most a gyerek...

- Elég! Ne folytassa! Egy úgynevezett katonatiszt, és még ráadásul hazudik is?

- Most már világos előttem is minden. Valószínűleg az a nő csak akar befurakodni a felsőbb körökbe. Azt sem hiszem, hogy állapotos, csak ravasz, szédelő, szélhámos...

Még folytatta volna, de a parancsnok beledörrent:

- Elég! Még hogy ravasz, szédelő, szélhámos? Az lehet, hogy még több is, mert manapság az nagyon divatos. Az csak ráadás, hogy magával is szóba állt, érthető, hogy gyereket vár. De hogy sohasem hazudik, az kétségtelen: annál jobban ismerem a kis Juditkát! De előbb bevárom mind az iratokat. Addig laktanyafogsága van, nem hagyhatja el a szálláskörletét. Mars!

Leforrázva távozott Fogalma sem volt, hogy mit, mennyit írt Judit a parancsnoknak, de még így sem tartotta veszedelmesnek a helyzetét. Majd valami módon kivágja magát. Hasonló esetek különösen a felsőbb körökben divatosak, az ilyenért a férfit még csak el sem ítélik, sőt, irigylük, hogy ilyen sikereket érhet el. Hasonló baleset, mint Juditot, már másokat is ért. Itt legfeljebb az a hiba, hogy a parancsnokának közeli ismerőse, ahogy ő mondta, Juditkája... De mit tehet vele: valami kisebb büntetést kap, az biztos, hogy megdorgálják, jóvá tétetik az ügyet úgy, ahogy azt a körülmények lehetővé teszik.

Mivel ő a feleségétől semmi körülmények között nem válik el, bigámiára nem kényszeríthetik, mert az törvényellenes, pedig ő azt a Judit kedvéért szívesen elkövetné.

Mindez, még csak az álmát sem zavarta meg, kitűnően aludt. Reggel arról értesült, hogy a délutáni órákban a Hadsereg-parancsnokságnál tiszti gyűlés lesz. Ez elég ritkán szokott előfordulni, rendszeren a hadi helyzetet vitatják meg. Az bizony rend szerint nagyon unalmas. Elég sokáig kellett várakozniuk, kíváncsian vitatták, hogy a mai gyűlésnek mi lesz a tárgya. Legtöbben azt magyarázták, hogy az utóbbi időben az ellenség mozgolódik, valószínűleg támadást készítenek elő.

Végre, belépet a parancsnok. Kimért léptekkel haladt a főhely felé, de nem ült le, azonnal beszélni kezdett:

- Üdvözlöm a bajtársakat! Ne haragudjanak, hogy megérdemelt nyugalmukat megzavartam, és ide rendem önöket. Az ügy, amelyről szó lesz, olyan fontos, hogy nem odázható el, az mindnyájunk becsületét érinti. Mindnyájunk érdeke, hogy az helyes megoldást nyerjen. Annak már semmi akadálya nincs, mert kora reggel megérkezett a Fővezérség parancsa. Felolvasom! Mindnyájan álljanak fel!

- A Magyar Honvédség Fővezérsege a Honvédelmi Minisztériummal egyetértésben Kövesháthy Zarándhy Zénó gróf, főhadnagyot, tiszthez nem máltó viselkedés, és magatartás miatt, a tisztikarból kidobja, lefokozását, és közlegénnyé minősítését elrendeli. További szolgálatra, a Karpenkovón állomásozó hetedik hadtest büntető munkásszázadához osztja be.

Elvörösödve ugrott fel, tiltakozni akart:

- De kérem, engem meg sem...

- Fogja be a száját! Még annyit sem tanult meg, hogy az alantas csak akkor beszél, ha kérdezik!

- De miért? - okvetetlenkedett tovább, de a parancsnok ekkor már dühbe jött, és a legdurvábban ordított rá:

- Kuss, te szemét! Te csöcselék! Hogy miért, azt megtudod, írásban fogom kiadni. Itt a kezemben, de én, mint tiszt, még felolvasni is szégyellem. Ha még egy szót hallok, kiköttemlek! Ami ebben az irat-csomóban le van írva, az mind egymagában külön-külön is indokolja a döntést.

Csak az apróbbakból említek egy néhányat: jogtalan elsajátítás, lopás, okirat-hamisítás, házasságszédelgés, és ezekhez hasonlók.

Én a magam részértől még hozzáteszem: gyávaság, amit súlyosbít, hogy az ő megfutása miatt több jó bajtársunk halálát nyert. Figyelmeztetni fogom, hogy a legparányibb hiba esetén hadbírság elé állítom. Reggel gyalogosan be kell vonulnia az új állomáshelyére. Végeztem! Elmehet!

- Bajtársak! A szennyet letöröltük. Foglaljanak helyet, folytatjuk a tanácskozást...

VII

Zarándhy Zénó maga sem tudta, hogyan került ki az értekezletről, úgy érezte magát, mint akit lebunkóztak. Kezdetben csak az volt világos előtte, hogy kidobták a tisztikarból, lefokozták, és az a legnagyobb baj, hogy mint közlegényt is a legveszedelmesebb helyre, a munkás-századba osztották be.

Ott az élete egy pillanatig sem biztos, azokat mindig a legrosszabb, veszedelmes helyeken foglalkoztatják, ott csak meghalni lehet!

Visszagondolt, és látta, hogy amiket felsorolt a parancsnok, mind rábizonyíthatók. De mindezt, honnan tudták meg: Bizony, ez csak az asszonyok műve lehet, csak női fejekben születhetnek meg ilyen gondolatok. Ők ismerhették minden viselt dolgát, cselekedetét, és csokorba fűzve kedveskedtek azzal a Fővezérségnél. Csak most tiszta az előtte, ami mindezt megelőzte: a két levél, a bírósági idézés, a távházasság.

Itt elsősorban a felesége munkájára kell gondolnia, minden arra vall, hogy ő itt a mozgatóerő. Csak azért sem fog elválni. A bíróságnál azt vallja, hogy ő sohasem bántotta, soha nem verte meg, meg sem csalta, sőt, érzi, hogy most még jobban szereti.

Már a születendő gyerek érdeke is azt kívánja, hogy a szülők együtt maradjanak. A gyermekről ő nem mond le, ez az ő vére, családjá ősi nevét ő fogja fenntartani. Szóval: nincs semmi oka a házasság felbontására. Apróbb megbotlásai mind megbocsáthatók. Szó sem lehet különélésről, eddig is a legjobb egyetértésben éltek. Valaki a feleségét félrevezette, megtéveszthette.

Abban biztos volt, hogy Judit nem fog tartási pert kezdeni ellene, arra meg igazán képtelennek tartotta, hogy a saját szegényét a bíróság előtt kitálalja, hogy újjal mutasson rá majd a világ, a társadalom. A felesége vagyona neki módot ad arra, hogy néha-néha neki is juttasson valamit.

Igaz, van egy nagy baj, hogy a felesége vagyona felett nem rendelkezik; még a házassági szerződésben is bevették, hogy csak együttes aláírásukra fizet a bank. Milyen jó, hogy ő olyan ügyesen tudja utánozni mások írását; ezt a képességét eddig is ilyen jól tudta kamatoztatni. Soha a gyanúnak még csak az árnyéka sem merült fel. Azt hamar felismerte, hogy a felesége a pénzügyi dolgokhoz nem sokat ért, sőt, azzal nem is nagyon törődik. Ezt is tudja majd hasznosítani, kamatoztatni...

Azonban van egy óriási hiba: hogy mindezt megtehesse, élni kell. Ahová ő kerül, az bizonyos, hogy nem biztosító intézet, onnan élve kikerülni szinte lehetetlen. Tenni kellene valamit. Ha ő a semleges külföldre juthatna... De azt, hogy hazajuthasson, megszökjön, meg sem kísérelheti; otthonról ezer kilométerekre van, azt gyalogosan nem bírná megtenni. A csellengő katonát hamar lekapcsolják; szökés miatt pedig legenyhébb, ha csak hadbírótság elé állítják. A szövetséges németek sokkal rövidebben szokták elintézni...

Hopp! Megvan! Hiszen én repülő, pilóta vagyok. Nem valószínű, hogy a repülőteret már értesítették volna, hiszen még tart a gyűlés. Ez lesz a legjobb megoldás.

Már a lakása előtt volt, mikor ez eszébe jutott. Gyorsan repülőmezbe bújt, átszaladt a parancsnokságra. A szolgálatot teljesítő, a szolgálatot helyettesítő parancsnoknak jelentett:

- Százados Bajtárs! Az értekezleten a hadsereg-parancsnoktól azt a szóbeli parancsot kaptam, hogy azonnal szálljak fel, végezzek felderítést. Az ő értesülése szerint az ellenség az urivi hídfőnél és Voronyezs előtt feltűnően mozgolódik, valószínűleg támadásra készül, csapatokat, hadianyagot von össze. A parancs azonnal végrehajtandó.

A helyettes tudta, hogy az ellenség valóban készül valamire, ezért nem gyanakodhatott. Azt is tudta, hogy ez nem szabályszerű, de azt is, hogy szükség esetén maga is intézkedhet, ezért megadta az engedélyt a felszállásra.

- Rendben van! Indulj! Visszaérkezésed után írásban foglald össze a tapasztalataidat.

Zénó rohant, és rövid idő múlva hallotta, hogy kint felbúg a motor. Előbb kényelmesen cigarettára gyújtott, aztán unottan vette a telefont, és jelentett a hadsereg-parancsnokságra:

- Jelentem, hogy a hetes a kapott parancsnak megfelelően elindult felderítésre...

Aztán eltorzult arccal folytatta:

- Mi az? Hogy lefokozták, kidobták, szökni akar? Riadó!

- Ordítására berohant az a négy pilóta, akik a szomszédszobában készségben voltak. Szaladjatok! Akadályozzatok meg a hetes felszállását! Ha már elindult, akkor siessetek utána. Visszatérésre kell kényszeríteni, vagy leszállásra. Ha más módon nem lehet, le kell löni! Halló! Légvédelmi tüzéség! A hetes szökik, le kell löni!

A négy gép csak késve tudott indulni az üldözésre, Zénó már előnyre tett szert. A fényszórók pásztázták az égboltot, a nyomjelző lövedékek szép színes vonalakat rajzoltak, de már késve.

Üldözői látták, hogy nem érhetnek el sikert, az ő gépük ugyanolyan gyártmányú volt, az tehát hamarabb eléri a harcvonalat, hacsak az értesített légvédelem nem csípi el az első vonalak táján. Aztán ők is remélni kezdtek, hogy mégis sikeres lehet a munkájuk, mert a holdvilágon is felfedezhették, hogy a hetes nem keletre, az arcvonallal felé, hanem dél felé, a Kaukázus irányában halad. Látszott, semleges külföld lehet a célja.

Zénó magában mosolygott, tudta, hogy üldözői nem érhetik be, annyi az üzemanyaga, hogy azzal átjuthat. Az egyik üldözőnek eszébe jutott, és rövidhullámú készülékén tudósította a harkovi német repülőteret. Zénó csak későn vette észre a holdvilágon, hogy vele szemben is két gép közeledik; egyik nagy magasságban, a másik vonalban. Az utóbbi már tüzet is nyitott rá. Holdvilágon nehéz a célzás, így nem talált.

Zénónak, amitől eddig is mindig rettegett, fel kellett venni a légi-harcot; találmára ő is tüzelni kezdett a géppuskájával. Önmaga csodálkozott el legjobban, mert talált, a német gép égve lezuhant. A másik, tapasztaltabb, sokkal magasabban fölé repült, ő oda tüzelni nem tudott, az pedig apró gyújtóbombákat szórt alá, az egyik eltalálta a szárny végét. Lángolni kezdett. Tudta, ha eléri az üzemanyagot, robban! Ekkor az olasz hadsereg vonalai mögött haladt.

Hirtelen keletre fordult, a közeli arcvonal felé, és át is csúszott a szovjet csapatok mögé, ahol kényszer-leszállást hajtott végre. Azok már előzőleg felfigyeltek a légi-harcra, ezért várták.

Fogságba esett.

VIII

Andrea és Judit, mikor mindent elintézett, a leveleket útnak indították; elfoglalták a helyüket a pompás autóban, amely Andrea táviratára értük jött a fővárosból. A drága luxuskocsi szinte röpült, ezért gyorsan elérték a tervbe vett tanyájukat. Judit elájulva nézte.

- Andreám! Ez még az álmomnál is szebb.

- Büszke is vagyok rá, legszívesebben, itt szoktam tartózkodni. ez az a hely, ahol rövid ideig boldog voltam...

A hatalmas lombos fák közül látszott ki a gyönyörű nagy vadász-kastély. Előtte majdnem a bejáratott sűrűlva a néhány hektárnyi nagyságú mesterséges tó; köröskörül mindenütt érintetlen erdő, elől lombos fákkal, a kastély mögött susogó fenyvessel borítva. A tó körül gondozott, vörös kavicsal szórt gyalogút, ahonnan több irányban mellékutak ágaznak ki a fák közé.

Tetszik, Juditkám? Ez lesz a mi tanyánk, a világból egyelőre elegendem van. Ez lesz a munkahelyed, ahol ellenőrzöd a vagyonomat, alkalmazottaimat, de legfőképpen engemet, mert erre szükség van, nehogy újra valami bolondságot csináljak, mert sajnos, én legtöbbször csak utólag gondolkodom; nehogy könnyen újabb meggondolatlanságot kövessek el. Most jöjj, nézd meg a lakhelyüket, a munkahelyedet.

Pazar pompával berendezett szobasoron haladtak át, csak a végén jutottak el a Judit munkahelyére.

- Ez volt apám munkahelye, irodája. Az ő jelszava volt az egyszerűség, és az, hogy oda nem kell pompa, nem kell kényelem, mert az elpuhítja az embert. A bútornak olyannak kell lennie, amilyent a munka megkíván, és azt könnyebbé teszi. Tudom, hogy te is ezt szereted; itt kedvedre munkálkodhatsz. Állandó helyed lesz ez, mert arra, hogy apám még egyszer itt dolgozzon, sajnos, nem számíthatok.

Egy svájci szanatóriumban van. Már régen nem láttam; még az esküvőmn sem volt jelen. Talán, ha itt lett volna, én sem követtem volna el azt a számárságot. Ő kitűnő emberismerő volt.

- Miért nem utazol oda meglátogatni?

- Nem engedi. Azt akarja, hogy úgy emlékezzem rá, mint amilyen volt, mint dolgozó, életerős, munkás férfire; most rokkant, nyomorék, nem engedi, hogy így lássam őt!

- Ő valóban olyan férfi volt, akinek az élete követendő példa lehetne. Sok embernek adott kenyeret, de az nem volt keserű kenyér. A munkát jobban megfizette, mint mások, de azt meg is követelte. Minden alkalmazottja tisztelte és szerette. Mióta rátört a betegség, nem láttam, ezért nem jött el az esküvőmre. Nagyon fáj nekem ez a tilalma, hogy nem láthatom, nem kereshetem fel, de tiszteletben tartom akaratát.

- Nagyjából ismertem őt, ezért megértem, viszont tégedet is. Sajnos abba, hogy az élet véges, bele kell törődnünk; ő már közeledik a nyolcvanhoz. Ő valójában munkával, tudásával, szorgalmával szerezte azt a hatalmas vagyont, amely ha már a tied.

- Nagyon sokszor gondoltam arra, hogy valójában te jobban illetél volna lányának, mint én, aki inkább szegény meghalt anyámra hasonlítok; csapongó képzeletét, szertelenségét örököltem. Nincs olyan nap, hogy meg ne siratnám őt; aránylag még fiatal volt, mikor itt hagyott. Halálát a mostanában már olyan gyorsan terjedő, autóbólondéria okozta. Legfőbb érdeme volt, hogy nagyon szerette apámat; a szeretet kölcsönös volt, és példamutató a családi életük is.

Engem, és a lánya legjobb barátnőjét, szintén szeretett.

A kedvenc tanyáján, a tó túlsó végén nyugszik abban a szép sírboltban, ami jól látszik ide.

De térjünk vissza a jelenbe! Szóval: ez lesz a te tanyád. Ott a szekrényekben megtalálsz mindent; bevallom, nem tudok azok között eligazodni, de tudom, hogy e már az első percben mindent tisztán látsz, tudod, hogy mit és hol kell keresned. Apám helyett kell intézned minden vagyoni ügyemet, rendezni, ellenőrizni, kormányozni a munkát.

Nem lesz könnyű, de te helyt fogsz állni. Lesz itt munka bőven, leginkább attól félek, hogy nehéz lesz téged innen kimozdítani, és túlórázni akarsz. Vedd tudomásul, hogy azt nem tűröm, délután háromtól mindig velem kell szórakoznod.

Azt el kell ismerned, hogy ez szép hely. Csónakunk a kis tavon, barangolnunk az erdőben, pisztrángra halászunk a patakocskában, melynek olyan tiszta a vize, hogy alján meg lehet olvasni a kavicsokat. Aztán főzőcskézünk.

Igaz, hogy a szakácsnőm tökéletes, valóságos művész ezen a téren, de a székely csemegéket még ő sem tudja olyan jól készíteni, mint én, te pedig - s ezt tapasztalatból tudom, - a süteményeknek, nyalánkságoknak vagy a mestere.

Egy biztos, hogy itt nem lesz rossz dolgunk.

IX

Valóban, Andrea elgondolása szerint haladt minden. Juditot nehéz volt kimozdítani a munkahelyéről. Andrea azonban nem engedett, vitte magával. Határozottan jól érezték magukat, minden bajukról megfélekeztek. Egy estefelé a tó körül sétálgattak; kétszer is megkerültek úgy, hogy egy szót is szóltak volna, mindketten a saját gondolataival voltak elfoglalva. A végén Andrea kezdte meg a beszédet.

- Te most úgy gondolod, hogy én megnémultam, nem csak gondolkoztam. Elárulom, hogy amíg te az irodában dolgozol, én mindig a környéket járom; mindig arrafelé csatangolok, ahol a földtúróm kutatni szokott. Sikertelenül. Nem találtam. Végre, megtudtam, hogy Parádon lakik. Merész lépésre szántam el magam. Semmivel sem törődve, tegnap, nagyon korám, amikor még nem indulhatott el munkába, minden előzetes kopogtatás nélkül, betoppantam a szobájába. Mosakodott. Annyira lekötötte ez, hogy jó ideig észre sem vett. Aztán hosszasan, kerekre nyílt szemekkel bámult rám. Aztán hozzám ugrott, és úgy, mint először, most is kegyetlenül megrázott, pehelyként kapott fel a levegőbe. Megrettenve kérdeztem: - Mit akarsz, Édesem!

- Mit? Még kérdezed? Ismerhetsz. Egyszerűen ki akarlak dobni. Én, a lakásomban ringyót meg nem tűrök!

- De Édes! Hiszen először a te szeretőd voltam...

- Az igaz, hogy először az én szeretőm voltál, hogy valóban először, arról akkor meggyőződhettem... hogy elveimmel ellentétben, a szeretőmmé tettelek, nem bántam meg.

Megtehettem, mert tetteimért vállalni tudtam a felelősséget... Ami aztán történt, azért te vagy a felelős. De, hogy én kielégítsek egy úgynevezett házassági háromszöget, hogy egy férjes nő szeretője, selyemfiúja legyek, ilyenre nem vagyok, és nem is leszek képes, - annyira megismerhettél a múltban, hogy ez összeegyeztethetetlen az elveimmel.

Közben annyira szorított, olyan erővel markolta a karomat, hogy fájt. Kérlelni próbáltam:

- Ne szoríts! Nagyon fáj. Te vagy a hibás, ha szerettél, miért nem vettél feleségül?

- Bocsáss meg! Hogy fájdalmat okoztam, az akaraton kívül történt. Ne csodálkozz! Nem csak a nevem Kovács, de az apám is falusi kovács volt Kovásznán; a saját elveit belém kovácsolta. Ne csodálkozz tehát, hogy meg tudnálak fojtani, vagy az ő óriási kalapácsával lesújtani erre a szép konok fejedre. Neked inkább a cím, a rang kellett!

- Nem igaz, nekem akkor is csak te kellettél, csak egyedül téged szerettelek. Dühített, hogy nem akarsz megkérni a kezemet. Csak egy szót szólnál volna...

- Hiszen ha hihettem volna, ha hihetnék...

- Itt van, olvasd! Megtaláltam, a cselédem elfeledte postára adni, olvashatod, hogy nő létemre még meg is alázkodtam, én kértem meg a kezedet... Nem érted meg, hogy nőre megalázó egy ilyen visszautasítás?

- Megérthetsz engem is. Én egy szegény, egyszerű alkalmazott? Érthető, hogy nem mertem. Ha megkaptam volna azt a levelet...

Elhiszed most már, hogy csak mérgemben csináltam olyan marhaságot? A valóságban még öt napig sem voltam a felesége; már be is adtam a válókeresetet...

- Ez igaz?

- Biztos, elhiheted! És, ha most kérnélek, ha most könyörögnék, hogy az ítélet után egyél feleségül: megtennéd?

- Talán... azt a pár napot talán el tudnám felejtetni. De mi lesz, ha gyermeked lesz tőle, ha állapotos vagy? Én egy fattyút nézni nem tudnék...

- Nem érted? Nem téged, őt csaltam meg, amikor feleségül mentem hozzá, már állapotos voltam, de tőled: úgy gondolkodtam, hogy mindkettőtökön egyszerre bosszút állhatok.

Ekkor valóban átkapta a nyakamat, és megszorított, éreztem, hogy végem van. Érdekes, nem is fájt, sőt, boldognak éreztem magam; biztos voltam abban, hogyha meghalok, ő is követni fog: együtt halunk meg, ha itt a földön nem lehattünk egymásé, legalább a túlvilágon az enyém lehet... Aztán elveszítettem az eszméletemet. Azt nem tudom, hogy meddig tartott, csal arra eszméltem, hogy babusgat, csókolgat, könyörög... Azt az érzést még leírni sem tudnám. Nem szóltam, csak türtem, hogy csókoljon. Meg is tette mindenütt, ahol csak érhetett.

- Édesem! Bocssás meg nekem! Elismerem, vadállat vagyok. Nem tehetek róla, ilyennek születtem, ilyennek neveltek. Mindent megígérek, mindent megteszek, amit csak akarsz... Most már tudom, hogy nem téged, de azt kell meggyilkolnom. Oh, nem úgy, mint ők szokták párbajban, hanem csak így, pusztakézzel, hanem úgy paraszti módra; de el is tüntetem a föld színéről!

Aztán igazán úgy tett, mint egy igazi szerelmes: nem maradt rajtam egy parányi hely sem, ahol össze ne csókolt volna. Órák hosszáig babusgatott. El sem tudtam képzelni addig, hogy mi az igazi szerelem. Aztán a végén kijelentette, hogy az ítélet után azonnal megtartjuk az esküvőt.

Azért, mikor búcsúztunk, nem állta meg, hogy meg ne jegyezze: - Imádkozz, hogy az a gyerek valóban az enyémnek bizonyuljon. Azt én azonnal meg tudom állapítani: te barna nő vagy, sőt, cigánybarna, a volt férjed is, én pedig a szőkénél is szőkébb. Nem állok jól magamért, ha nem kedvem szerint lenne...

- Beszámoltam Neked. Véghetetlenül boldog vagyok. Az én Kovácsom az igazi férfi, aki megérdemli, hogy szeressem. A legbiztosabb, hogy ő nem a vagyonomért vesz feleségül...

Érzésem szerint gyermekem valóban tőle származik, de azért valóban imádkozni is fogok, hogy úgy legyen. Vigasztal, hogy addig nagyon boldogok leszünk!

X

Judit egyszer sem szólt közbe, végighallgatta barátnője beszámolóját, csak az arcáról volt olvasható, hogy ez őt is mennyire boldoggá teszi. Aztán hevesen átölelte, hozzásimulva kívárta, hogy minden reménye szerint lehessen.

Még hosszú ideig sétálgattak, vitatták, hogy mi következhet ezután, szótték a terveket, előrajzolták a jövő képét. Már a lakásukba akartak térni, mikor Judit megkérdezte Andreától:

Úgy-e, te is tudsz arról, hogy mit tartalmaz a házassági szerződés a férjeddal, amit apád kötött ott Svájcban, az esküvőd előtt?

- Hogyne, hiszen azt itthon közjegyző előtt, én is aláírtam.

- Láttam, valóban te írtad alá, mert az a szerződés is a kezembe került. Magas összeget tartalmaz, egymillió pengőt biztosít, mint hozományt, a vőlegény részére. Sőt, az igazán apádra vall, hogy azt a kikötést vetette be abba, hogy a Hitelbank csak a kettőtök együttes aláírására végezhet abból a kifizetést. Írtál-e azóta alá valamit?

- Hogyne, mindjárt az esküvőkor. Kettőszáz-ötvenezer pengőről szólt az a kiutalás; ezt azért, a legénykori apróbb tartozásait rendezhesse.

- Azt tudod-e, hogy most mennyi szerepel azon a számlán?

- Természetesen tudom: háromnegyed-millió pengő...

- Annyi? Úgy gondolod?

- Természetesen, hiszen azóta, semmit sem írtam alá, nem is kérte.

- Nos, én elárulom neked az igazat, megmondom, hogy mennyi van azon a szerződésen.

- Mennyi?

- Pontosan tíz pengő!

- Mit mondasz? Tíz pengő? Hiszen én nem írtam alá, ezért a bank sem fizethetett...

- Fizetett, is hibáztatható, hiszen mindig ott szerepelt a neved...

- Hiszen akkor...

- Én is pontosan arra gondoltam, amire most te gondolsz: más írta oda a neved. Ezért a te tudtod nélkül lekértem a banktól a kiutalásokat. Csatoltam hozzá egy néhány levelet, melyeket hozzád írt, és a te eredeti, közsímet aláírásodat. Az egész paksamétát elküldtem a törvényszék írásszakértőjéhez.

Az egészet tegnap kaptam vissza. A szakértő teljes bizonyossággal megállapította, hogy az aláírások nem tőled származnak, hanem azokat mind a férjed írt oda. Remek hamisítványok, mint írja, de a nagy A betű mindent elárul...

- Hurrá! Hurrá! Éljen!

- No, csak meg ne fojts! Nem értem, hogy te örülsz, hogy így megloptak?

- Mit bánom én a pénzt, így hamarabb meglesz az ítélet! Nekem megér annyit, hogy hamarabb az emberemé lehetek, ha hamarabb meglesz az ítélet.

Nem lesz szükség huza-vonára, békéltető tárgyalásokra, bizonyításokra: okmányhamisítás csak elég döntő dolog! Most már próbálkozhatunk, hogy összeköttetések segítségével megakadályozzák a válást, mert ez nekem kedvező ítéletet jelent, nekik meg megsemmisülést...

- Andreám! De az a sok pénz!

- Nem érdekel, sem az, sem más, csak az én emberem, Kovácsom, aki az én, a mi boldogságunkat kovácsolja... Sőt, egy remek eszmém támadt: siessünk az irodába, egy levelecskét menesztek a frontra Zsiga bácsihoz.

Valószínűleg már megkapta a tiédet, amely a távházasságról tudósította; ez jó kiegészítés lesz a valódi tiszti becsület fogalmának megértéséhez. Már hallom is, nem elégszik meg a „zwi”, hanem lesz a „dreimál donnerwetter” - csőstől... Volt kedvenckéje ráadásul az eddigiekhez tolva, okmányhamisító is.

Sőt, arra is megkérem, hogy értesítsék a bíróságot is, tanúskodjanak az ügynevezett békített tárgyaláson, ezért mellékelem az én idézésemet. Csak egy óhajom van még. Jó lenne, ha a te ügyeid is hasonlóan végződhetnének!

XI

Hiába kezelik a hadseregénél a fontosabb ügyeket ügynevezett „kt” külön iktatóban, a katonai titokként kezelt ügyekről mégis tudomást szerezhettek a lapok, és azt igazán csemegének tekintették, hetekig szórakoztatták azzal olvasóikat. Örömmel nyugtázták azt, hogy lefokozták, kidobták a tiszti-karból.

Csak még egyet nem tudtak, hogy megszökött, szövetségesünk egyik repülőgépet lelőtte, fogságba került, és legnagyobb valószínűség szerint a volt bajtársainak árulója lett.

Nemsokára érkezett a békéltető tárgyalás napja. Mielőtt Andrea odaindult, Judit megkérte, ha csak lehetséges lesz, az ő neve ne szerepeljen, ne kelljen neki tanúskodnia. Azt nem szeretné, ha neve a lapok oldalain szerepelne, nem akarja, hogy az ő ügye a világ szájára kerüljön. Megnyugtatta, hogy erre nem kerül sor, mert a többi adat is bőségesen elegendő, hogy az ítélet számára kedvező legyen.

Andrea ügyvédje a főváros leghíresebb jogásza volt, együtt mentek el a tárgyalásra, mely a pontos, kitűzött időben megkezdődött. A bíró mindjárt a tárgyalás kezdetén bejelentette, hogy ez a tárgyalás, csak úgynevezett „békítő” tárgyalás, a bíróság érdemben csak a később kitűzendő időben fog dönteni. Máskülönben sem lehetne lefolytatni a tárgyalást, mert azon az alperes - érthető okokból - nem jelenhetett meg.

Andrea védője kérte, hogy a tárgyalást annak távollétében is tartsák meg. A házasság felbontására minden ok megvan így is, azt a benyújtott bizonyítékok lehetővé teszik. Háború van, azt ő is tudja, hogy onnan nem lehet tárgyalásokra járni, de az is megtörténhet, hogy az illető elesik a háborúban, így házastársának haláláig kell viselni egy tolvaj, egy hamisító, egy házasságszédelgő nevét; egy tisztességes asszonyt ezzel büntetni nem szabad; hogy élhetne úgy, mint egy szállhámos, egy okmányhamisító özvegye...

A bíró félbeszakította.

- Törvényeink szerint az alperes még a jelen pillanatban csak vádlott lehet, akit szélhámosnak minősíteni az ítélet elhangzása előtt, nem lehet, mert az rágalmozást jelentene, és joga van a védekezésre, csak azután kerülhet sor ítéletre. A rendkívüli körülmények között csak jó idő múlva következhet be.

- Ebben a pillanatban egy törvényszolga lépett a bíró elé.

- Tisztelettel jelentem, hogy egy százados van itt a Fővezérségtől. Parancsa van, hogy azonnali kihallgatást kérjen.

- Vezesse be!

- A tiszt belépett, katonásan tisztelgett, és jelentette:

- A Honvédelmi Minisztérium, és a honvédség Főparancsnoksága nevében jelentem meg itt, azért, hogy a tárgyaláson tanúvallomást tegyek, és hogy ezeket az iratokat letegyem a bíróság asztalára.

Egy órával ezelőtt érkeztem meg a frontról, tárgyalás után azonnal vissza kell térnem oda.

- Helyt adok a Százados Úr kérésének. Tudom, hogy a katonának a kapott parancs szerint kell eljárnia, és valóban vissza kell térnie beosztásába. Természetes, hogy nehezen jelenhetne meg a későbbi időben kitűzendő, érdemleges tárgyaláson.

- Valóban, úgy van!

- Tehát adja elő, hogy miben akar tanúskodni; azt jegyzőkönyvezzük, és akkor majd felolvassuk.

- Jelenthetem, hogy Zarándhy Zénó sem most, sem a későbbi tárgyaláson nem jelenhet meg. Azt szálhámosságai, lopás, hamisítás, házasságszédelgés, és más hasonló tettei miatt a honvédség kidobta soraiból, kizárták a tisztikarból, lefokozták közlegénnyé.

A tárgyaláson megjelent közösség, - mivel az ügy sokakat érdekelt, így tömve volt a tárgyalóterem, felhördültek, mikor ezeket hallották. A bíró csak nehezen tudott rendet teremteni, csak akkor csendesedtek el, amikor a bíró azzal fenyegette meg őket, hogy kiűrteti a termet. Aztán a századoshoz fordult:

- Ha van még mondanivalója, folytassa, vallomását a bíróság tudomásul veszi. A jegyzőkönyvet csatoljuk a többi irathoz, majd tanulmányozni fogjuk.

- A parancsom úgy szól, hogy legyen jelen, mikor a bíróság a küldött átiratot felolvassa, azaz a tanulmányozásnál legyen jelen.

- Rendben van, tehát felbontom azt, és felolvasom.

- Helyesebbnek tartom, ha nem; az a mi szaknyelvünkön „kt.” vagyis katonai titok. Elég a közönségnek, ha csak a lényegét tudja meg.

Az átirat nem volt hosszú, a bíró mégis hosszasan tanulmányozta, biztos, hogy többször is átolvasta. Aztán megjelentek felé fordulva, kijelentette:

- Mindenki álljon fel! A bíróság ítéletet hirdet:

- A bíróság Bögözy Andrea felperes által, Zarándhy Zénó alperes ellen indított ügyben döntött. kimondja a válast! A felperes neve ettől kezdve, újra Bögözy Andrea. Volt férje, mivel az ő hibája következtében kellett így ítélni, vele szemben semmiféle címen keresetet nem indíthat. A részletes indoklást a bíróság írásban közli majd, mivel annak tartalma miatt a jelen helyzetben azt nem teheti. A szokatlan ítéletet ez az átirat indokolja, és érthetővé teszi.

A főmagánvádló csak szélhámossággal, házasságszédelgéssel, lopással, és hamisítással vádolta. Elismerem, hogy mindez bőségesen is elegendő lett volna, de le kellett volna folytatni a bizonyítási eljárást, ami a birokunkban lévő bizonyítékok szerint sikeres lett volna. A Hadsereg tanúvallomása azonban ennél sokkal több, az, mint tényt közli, hogy a nevezett mindezen felül jogtalanul elsajátította az ország egyik repülőgépét, azzal megszökött, lelőtte a német szövetségesünk egyik repülőgépét, azzal szándékos, előre megfontolt gyilkosságot követett el, átszökött az ellenséghez, elárulta volt bajtársait, árulása miatt sok hazánkfia halt hősi halált. Kétség sem férhet ahhoz, hogy helyes a bíróság ítélete; egy tisztességes nő nem lehet tovább egy percig sem egy hazaáruló bitangnak a felesége. Helyesli a Százados Úr, a bíróság ítéletét?

- Köszönöm. Mi ott, a fronton ugyanígy gondoltuk. A parancsnokságnál jelteni fogom.

- A tárgyalást berekesztem, - fejezte be a bíró.

XII

Az ítélet elhangzása után csakhamar megtartották az esküvőt. Nem nagy nyilvánosság előtt, csak két meghívott tanú jelenlétében, még Juditot sem értesítették. Őt néhány nap múlva értesítette Andrea, amikor már átköltözött a férje kicsiny gyöngyösi házába. Azt hiába hangoztatta férje előtt, hogy neki az ország különböző tájain, városaiban házai, sőt, kastélyai vannak, hajthatatlan volt.

Kijelentette, hogy ő egy asszonyt el tud tartani, neki a felesége vagyonaához semmi köze, arra nincs szüksége; csináljon azzal, amit akar: ajándékozza el, hozzon össze alapítványokat; mit bánja ő, hogy mit akar. Őt ne tartsa el az asszony, az ő asszonyáról majd ő gondoskodik. Hiszi, hogy ha valóban szereti, azzal megelégedett és boldog lesz.

Azt is írta, hogy ő még jobban örül, hogy így van; csodálatosan boldog abban a kis házikóban: süt, főz, mos, takarít, bevásárol, ráadásul dalol egész nap boldog, hogy megelégedettnek láthatja boldogságának Kovácsát, aki mindig elő tudja teremteni, amire szükségük van. Csak az első napokban volt kissé különös, hogy meg kellett fontolni, hogy mennyi pénzt ad ki krumplira, zöldségekre, de ezt hamar megszokta.

Azt látnod kellene, hogy mit csinál, mikor az ő kedves székely ételeivel lepem meg. Azt, hogy én főzni is tudok, még csak föl sem tételezte rólam. Már elismeri, hogy még az ő anyjánál is jobban, pedig úgy tudom, hogy messze-földön híres gazdasszony volt. Nem szokása, de olyankor még dalol is. Ilyenkor mindig azt mondja, hogy: látod, Kicsikém - tudniillik én neki Kicsikém vagyok, - ez az igazi szerelem, nem az, amit a mai fiatalok hirdetnek. A mai lányokat az anyjuk nem tanítja meg főzni, ez pedig a legsúlyosabb hiba. Hiába jó a vendéglői, vagy az üzemi konyha főztje, mégis, az egészen más, még ha néha odakozmálja is, amit az ő asszonya főz. Idézem, amit az ő nagyanyjáról szokott mesélni. Amikor nagyanyó a lányát főzni tanította, mindig azt mondogatta neki:

- Tanulj, Kislányom, nekem elhiheted, hogy egy nála ez a legfontosabb tudomány. Meglátod, hogy a szerelemnél a főzni tudás a legnélkülözhetetlenebb tudomány; a férfi szívéhez a gyomrán keresztül vezet a legrövidebb út. Ha a férj kimerülten, fáradtan tér haza munkájából, a legsúlyosabb hiba, még az asszony is, hasonlóan kimerült... Ha látja, hogy ráncosodik a homloka, ő annál vidámabb arcot mutasson. Tálalja fel neki a legkedvencebb ételeit; én az emberemnek mindig zsiványpecsenyét, flekkent, fatányéros, vargabélest szervírozok ilyenkor. Táncolni van kedve, mikor felkel az asztaltól, minden fáradságáról megfeledkezik. Utána következik, az, amit a fiatalok szerelemnek neveznek: az csak ráadás, csemege a jó ebéd, vagy vacsora után. A kettő együtt valóban megközelíti a szerelem fogalmát. Látod, hogy mi hogy élünk apáddal, mert mindig ezt tartottam szem előtt, öregek vagyunk, de még mindig jólesik egy csók.

- Mondhatom: nagyot nevettem, mikor legelőször ezt elmesélte nekem, de az is biztos, hogy nem feledtem el; sőt, neki ugyan nem árultam el, de követem is. Tapasztaltam, hogy bár máskor sem fukarkodik, de ilyen esetek után mindig melegebb a simogatás, és édesebb a csók...

- Minden ügyem intézését rád bízam, ezt most fokozottabban bízom rád, mindent végezz a te legjobb belátásod szerint. Ide a világért se küldj semmit, különösen pénzt ne. Ha valami kell, kérek... Ami begyül, fizess be valamelyik csekkszámlára, ha gyül, gyül, ha fogy, fogy, mit bánom én. A születendő gyermekem talán nem haragszik meg, ha anyjától valamit örököl.

Azonban egyvalami lényeges: te ezután is szeress engem úgy, mint eddig is szerettél, de egy percre se feledkezzél meg a te boldog Andreádról...

Még egy párszor váltottak hasonló tartalmú leveleket. Andrea levelei rendszeresen mindig az ő nagy boldogságáról szóltak, még korholta is Juditot, hogy amikor mégis be akart mindenről számolni. Kijelentette, hogy ő boldog, és semmi másról nem akar tudni.

Aztán a levelezés egyszerre megszűnt, ugyanis a háborúnak még nem volt vége. Bekövetkezett az urívi a vorozsenyi áttörés, a szovjet hadsereg már a Kárpátokat is elérte, a második hadsereg megsemmisült. Itthon megkezdődött a felbomlás, kapkodás.

Senki sem tudta, hogy mihez tartsa magát, sejtelve sem volt, hogy mi következik. Andrea az utolsó levelében írta, hogy a férjét is behívták katonának; ők ekkor már a Bakonyban laktak. A volt előkelő rokonságnak még olyan befolyása volt, hogy a behívhatták.

Volt férje családjáról csak annyit tud, hogy előkelő rokonságuk nyakán élősködnék, mert nekik semmijük sem maradt, kegyelemkenyerén élnek. Volt férjéről is megtudott annyit, hogy még az oroszokat is becsapta, akik a Távol-keletre deportálták. Először Koreába, onnan Japánba szökött, jelenleg Angliában él, a BBC rádión, vagy a müncheni Szabad Európa rádióban többször is gyalázza a volt hazáját, nemzetét...

XIII

Közben a szovjet hadsereg állandóan haladt előre, tért nyertek. Már az országunkat, s a Mátrában lévő lakhelyüket is elérték, de nekik semmi bántódásuk nem történt. Ha a katonáknak valamire szükségük volt, és kérték, mindent megadott, szállított fát, élelmet, faszenet, állatokat. A tőlük kapott írásokat, nyugtákat, elismervényeket pontosan könyvelte. Azzal tisztában volt, hogy semmit meg nem tagadhat? Ha nem ad, akkor elveszik. Készségét honorálták, mindig a legnagyobb udvariassággal bántak vele; megnyugtatták, hogy a háború végén lesz elszámolás, és esetleg kártérítés is.

Aztán megalakult az új magyar kormány. Jött a földosztás; Judit azt előre látta, és megelőzte.

Az általa kezelt uradalmakban nem volt erőszakos földfoglalás. Ezt úgy érte el, hogy ő, minden alkalmazottnak, a cselédeknek földet osztott; ami még így is maradt, azt a szomszédos falvak szegényeinek mérette szét, ajándékozási szerződésekkel a telekkönyvnél a nevükre íratta. A szabályszerűen kiállított iratokat, szerződéseket - mint teljhatalmú megbízott, ő írta alá. A tökéletes utánzáshoz is kitűnően értett, ezért szükségből ő is hamisított. tudatosan, megfontolva tette, mert világosan látta, hogy mi következik: amit tett, azt Andrea érdekében tette. Tudta, hogy a nagybirtokok szétesztása szükségszerűen be fog következni, az a helyes, ha ő mindazt megelőzi. Akik a felosztott uradalmak földjeiből részesültek, áldották őt, és a volt tulajdonost. Az újságok egyenesen dicshimnuszokat zengettek a példamutató tulajdonosnőről. Nekik tulajdonképpen, csak a mátrai erdőség a vadászkastéllyal maradt meg; ez is csak azért, mert azt senki nem irigyelte, - távol esett a falvaktól, és úgy is tudták, hogy az Állami Erdőgazdasággá alakul át. Ez pedig nem sokkal később, be is következett.

Mikor Judit ezt a munkát befejezte, írt Andreának.

- Aranyos Andreám! Büntess meg! Megérdemlem, szegénnyé tettemek. Igaz, hogy amit tettem, azt a te érdekében cselekedtem. Inkább én tegyelek tönkre, aki szeretlek. Ha nem teszem, megtette volna más, de erőszakkal. Ilyen módon, akik kapták, áldanak, a felsőbb hatalom csodálkozik, és megfélemledik arról, hogy te is kapitalista voltál. Gondolom, hogy a férjed egyenesen áldani fog tettemért, mert most valóban ő tarthat el.

Azért nem lettél egészen koldus; minden ékszered megvan, és az igen jelentékeny értéket képvisel. Egyedül a férjed által adományozott hamisítványok lehetnek nálad. A Kovácsod nem vert meg érte, hogy annak ajándékához annyira ragaszkodsz? Igaz, azokat is én őrzöm, majd a gyermekem eljegyzésekor adom át, mint apjától rám maradt emléket. Azokat annak, akitől kaptam, még ha tudnám, hogy éhen hal, sem adnám vissza: hiszen azt valóban nem ő, hanem te fizetted ki. Gyermekem meg fog érteni, és neked lesz hálás érte.

Sokszor gondolkoztam azóta is borzalmas esetünkről; világos, hogy akkor én sem voltam különb, mint egy utcasarki nő, engedtem, hogy megfizessenek. S az a valaki megfizetett, ha a te terhedre is, de az is biztos, hogy nekem keserves árat kellett megfizetnem.

Még vagy nyolc oldalon részletesen beszámolt mindenről, amit tett. Aztán elküldte a levelet, de arra feleletet sohasem kapott. Az viszont nem csoda, hiszen a zűrzavaros időkben még a kapcsolatuk is megszűnt, és hosszú évek múltak el addig, amikor újra találkozhattak.

XIV

A szovjet hadsereg feltartóztathatatlanul haladt tovább nyugat fel, ezért Judittal sokáig senki sem törődött. El volt készülve arra, hogy a jó állását el fogja veszíteni, mivel valaha ő is egy kapitalista lánya volt. Igaz, hogy már évek óta dolgozó, aki munkával keresi meg kenyerét. Sajnálta, hogy azon a csodálatosan szép helyen lévő szeretett állását el kell majd hagyni, de nem félt, hiszen tanítónőre mindig szükség lesz, tehát az ő munkájára is. Van még az országban sok tanyai iskola, ahová senki sem akar menni. Az átadásra jó előre, mindent előkészített. A munkája sokkal kevesebb lett, mert már nem voltak uradalmak, amelyeknek ügyeit is neki kellett eddig intézni. Ezzel az aránylag kis birtokkal pedig nem sok gondja van.

Aztán lejárt az idő, megszületett a gyermeke, András néven vezettette be az anyakönyvbe. Ez a név mindig nagyon tetszett neki; a nagyapját nevezték így, akit kiskorában nagyon szeretett. Kedvence volt, mikor Erdélyben néha felkeresték. A kis Bandi elfoglaltságot, és szórakozást biztosított neki, ő lett a főszemély a háznál, hiszen gondozni, babusgatni, fürdetni, etetni kellett; már eszébe sem jutott, hogy a kicsi kitől származik, egyedül csak az volt fontos neki, hogy ő az anyja.

Az erdőbirtokkal nem törődött senki, még csak írás sem érkezett sehonnan. A kötelességét ugyanúgy végezte, mint addig; fizette a kevés alkalmazottat, ha maradt valami, azt befizette a posta-takaréknál nyitott csekszámlára. Végre, körülbelül egy év múlva, egy bizottság szállt ki a minisztériumból. A szíve erősen kezdett dobogni; sajnálta, hogy a megszokott, szeretett helyet itt kell hagynia. Meghatott hangon üdvözölte a megjelenteket:

- Parancsoljanak az Elvtársak, fáradjanak az irodába. Tudtam, hogy ez előbb-utóbb bekövetkezik, ezért mindent előkészítettem az átadásra.

- Pedig, Elvtársnő, átadásról szó sem lehet; a Párt megvizsgálta az eddigi munkáját, az előző munkáját is. Ismerjük a magatartását, abban semmi kivetnivalót, hibát nem találtunk. Tudjuk, hogy mielőtt ide került egy kis tanyai iskolánál működött, tanítónőként. Teljesen közsismert az itt végzett munkája is, és amit a földreformmal kapcsolatban maga és munkaadója tett, az egyenesen csodálatos, igazán példamutató.

- Akkor tehát itt maradhatok? - szólt közbe örömmel.

- Még ha nem akarna is, itt kellene maradnia; az országnak ilyen dolgozókra van szüksége. Eddig csak az események miatt nem jöhettünk, sokkal fontosabb dolgok vártak megoldásra, mint ennek a kis erdőgazdaságnak az ügye. Most érkezett el az idő, hogy ezt is rendezhessük. Azt már talán hallotta, hogy innen délre, körülbelül tízszer ekkora erdő-területet államosítottunk; most azt egybekapcsoljuk ezzel. Ennek az állami Erdőgazdaságnak a vezetése, igazgatása, az Elvtársnő feladata lesz.

- De... akart közbeszólni Judit -, de a minisztériumi megbízott nem engedte szóhoz jutni.

- Semmi de! Sem köszönet, sem pedig elutasítást nem fogadunk el. Az ország érdeke ezt így kívánja, szükségünk van az Elvtársnő munkájára. Jelszavunk, hogy: „mindenkit a megfelelő helyre.” Van még egy dolog, ami mégis szabad... Itt, ahol a környéken nincs olyan hely, ahol étkezhetnénk, és mi tagadás, éhesek vagyunk. Ha van a gazdaságnak valami alapja arra, hogy a nélkülözőket kielégítheti, kérjük, hogy tegye meg. Hálásak lennénk, mert mára már nincs több teendőnk, s jóllakva még elgyönyörködnénk estig ebben a gyönyörű tájban. Már sok helyen voltunk, de ennél szebbet nem találtunk...

- Megnyugtatom az Elvtársakat, hogy még akkor is, ha kidobtak volna, megvendégelttem volna Önöket. Innen éhesen még soha, senki sem távozott. Sőt, megnyugtatom arról is, hogy a szakácsnőm, habár nem szóltam neki, máris, mindent előkészített. Ajánlom, hogy sétálják körül a kis tavat, aztán az ebédlőben szívesen látom mindnyájukat.

Juditnak is a vendégjárás és azok ellátása sohasem okozott gondot. Azt sem ő, sem Andrea nem tűrte volna el, hogy valaki elégedetlen legyen, mikor tőlük távozik. Most is fejedelmileg megrakott asztal várta a vendégeket. A kastély pincéjében is bőven volt pók-hálós palack, rejtve a legmárkásabb borokat.

Megvolt a hatása, a bizottságnak még estefelé sem volt nagy kedve, hogy távozzanak. Azért a végén mégis indulni kellett. A vezetőjük köszönetet mondott.

- Kedves Elvtársnő! Ez sokkal több volt, mint amit remélhattünk. Eddig nem mondtam, most búcsúzásnál elárulom, hogy mától kezdve én leszek a közvetlen főnöke, vagyis az, akinek kötelessége, hogy munkáját ellenőrizze. Természetesen ellenőrzésre ide kell jönnöm. Én attól tartok, hogy gyakran keresek alkalmat, hogy ide ellenőrizni jöhessek; bizonyos, hogy nem csak a kötelesség szólít majd ide. Itt az igazgató egy szép fiatal nő, vendégszerető, a vendéget nem dobja ki; az természetes, ha agglegény, az igaz, hogy még nem sokkal múlt harminc, érthető, hogy ellenőrzés után udvarolni is kezd.

- Azt pedig én nem ajánlom, mert nekem éppen elegendem van a férfiakból... Úgy látom, hogy a Párt még nem tud mindent. Mindenkitől önéletrajzot szoktak kérni, nálam ezt elmulasztották; és ezt most pótolom. Én egy megesett nő vagyok, akinek törvénytelen gyereke van.

- Ne folytassa, Kedves Elvtársnő, mert téved, ha azt hiszi, hogy erről nem tudott a Párt, mi is tudtuk, hogy ezt hogy ítéljük meg, azzal fejezem ki, hogy mélységes tisztelettel, habár ez manapság már nem divat, kezet csókolok annak a bukott, megesett nőnek, akit még eddig is, - mert még eddig nem találkozhattunk, - már tiszteltem és becsültem. Azon tehát ne csodálkozzon, ha valóban gyakran megjelenek ellenőrzés céljából.

Judit meglepődve, sokáig nézett a távozók után. Ami ma történt, minden meglepő volt, mégis a főnöke utolsó szavai lepték meg, nem a legjobban. Hiába, nő volt ő is, akaratlanul megnézte azt a csinos, olyan harminc év körüli férfit. Szavai mindvégig tisztelettudók voltak, kiérzett abból, hogy amit mond, azt érzi is, nem csak szokásos udvariasságot jelentenek azok. Később már csak azért sem csodálkozott, hogy a szokásosnál sokkal gyakrabban jelentkezett ellenőrzésre.

Egy év múlva már mindenáron feleségül akarta venni, csak az ő ellenkezésén múlt a dolog... Végül azonban mégis engedelmeskedett a természet parancsának; valóban, ő is megszerette, s kimondta az igent. A férfi megígérte, hogy ő továbbra is itt maradhat, vezetheti az Erdőgazdaságot; a Szoloknay Judit nevet Poór Andornéra váltotta fel.

Férjének volt autója, így bármikor leszaladhatott hozzá a Mátrába. Oda már nem csak a szép táj, hanem a szép szőke asszonya is vonzotta. Judit hamar rájött, hogy lehet a történetek után is igazi boldogság.

XV

El lehet képzelni Andrea örömét, mikor a lánya megszületett, és látta, hogy hosszú, aranyszőke a haja. A mokány, komoly férje egyenesen táncot járt örömeiben, amikor megbizonyosodott arról, hogy a gyermek valóban az övé. Ezt annál inkább tudta, mert a kicsi bal füle mögött ott volt a családjukra annyira jellemző szemölcs.

Érdekes, hogy Judit fia Poór Bandi pontos időben, Andrea lánya, Kovács Ildikó, három nap késéssel született.

A szokás-mondás, hogy ebben a tekintetben mindig a fiúk a lustábbak.

A kislány születése idején már nem a Mátrában laktak, már átköltöztek a Bakonyba, férje új munkahelyére, Judit utolsó levelét már nem kapták meg.

Amikor sor került az igazoló eljárásra, nem kérdezték, hogy ki ő, nem kértek tőle önéletrajzot. Lehet, hogy tudtak a származásáról, talán szándékosan, de az is lehet, hogy ugyanúgy gondolkoztak, mint a férje: senkinek semmi köze, hogy ő kit vesz feleségül. Ő azonban mindig rettegett, hogy kitudódik, és a férjének hátránya származhat abból. A régi ismerőseivel nem vette fel a kapcsolatot, még Judittal sem, de a valóágban azt sem tudta, hogy most hol lehet. Természetesnek tartotta, hogy ő is elveszíthette az állását.

Azóta a két család egymástól távol, egyik a Mátra, másik a Bakony közepén élt. Nem is vágyott társaságra, megelégedetten, boldogan éltek. Érdekes, hogy a két férfi, akik akkor még nem ismerték egymást, teljesen egyformán gondolkozott.

Judit férjét magasabb beosztásba akarták helyezni, de ő nem fogadta el; távolabbra is inkább a felesége ellenőrzője akart maradni. Andrea férjét az összes bánya vezérigazgatójának nevezték ki, aki kijelentette, hogy ő az igazgatáshoz nem ért, ő azt csinálja, amit eddig, s így tud az országnak a legnagyobb hasznot adni.

XVI

A két gyermek távol a zajos városi élettől, az egyik a Mátra, másik a Bakony gyönyörű lombos-erdeje között nőtt nagyra. Kezdetben nem nagyon voltak játszótársaik sem. Később azokról is gondoskodtak; Juditnak egymás után, még két szép kislánya született. Bandinak, aki már elhagyta a mászkáló korszakot, volt kiknek felajánlani lovagi szolgálatait. Ennek hűségesen eleget is tett, még később, iskoláskorukban is.

Andreának is született egy mokány kisfia; a kis Ildinek jó volt a mozgékony kis öcsikén gyakorolni a basáskodást, ami a kislányok legkedvencebb játéka.

A csemeték fejlődését mindkét anya, és mindkét apa, a legnagyobb figyelemmel kísérte, irányította, ellenőrizte.

Az volt a legfontosabb törekvésük, hogy majd ne ismétlődhessen meg az, ami a szüleikkel megesett. Az iskolai tanulmányaikat segítették, irányították, naponta be kellett számolniuk az ott törtétekről, tanultakról. Később, mikor középiskolások lette, ez megnehezedett, de a vakációk alatt, lehetőség szerint pótolták úgy, ahogy lehetett.

Apja a kis Ildit szigorúan nevelte, lánya mégis neki szeretett beszámolni.

Így került egyszer sor, az egyik osztályfőnöki óra történetének elmondására. Az óra tárgya a „nők egyenjogúsítása” volt. Ildi hűségesen beszámolt arról, hogy mi történt az órán, mit mondott a tanárnő, és milyen kérdéseket vetettek fel a tanulóitársai, különösen a lányok. Azt is elmondta, hogy a tanárnő határozottan elpirult, mikor egy-egy kérdésre felelnie kellett, pedig idős, nyugdíjaszás előtt áll. Szerinte nem lehetett semmi oka, mert amit kérdeztek tőle, mind a törvény szövegéből következik. Nem is mondott, azzal ütötte el a dolgot, hogy ebben a szülők hibásak, mert a nemi életről nem világosítják fel kellőképpen a gyerekeiket.

A kislány látta, hogy az apja homloka veszedelmesen ráncolódik, s nem állta meg, hogy ne kérdezze meg: - Apukám! Te nem tartod helyesnek az egyenjogúsítást?

- Dehogynem, kislányom. Én már gyerekkoromban annak a híve voltam; anyám az apámmal szemben már akkor kivívta azt.

- Akkor miért ráncolod annyira a homlokodat?

- Megmagyarázom. A tanárnődnek negyvenöt perc állt csak rendelkezésére, hogy ezt megmagyarázza, de mint nő biztosan szégyellte volna olyan tapintatlan kérdésekre felelni, amilyeneket a lányok kérdeztek tőle. Én nem vagyok olyan szégyellős természetű, tehát majd kiegészítem azt, amit elhallgatott, és megmagyarázom a törvény igazi értelmét.

- Azzal kezdem, hogy a törvény jó, és mind helyes, amit a tanárnők nektek elmondott. De akármilyen körmönfontan fogalmaznak is meg egy-egy törvényt, a sok a paragrafus között, akik keresnek, mindig találnak is kibúvókat, sőt többször egyszerűen félremagyarázzák!

Ezért van szükség arra, hogy aztán minden törvényhez később ki kell adni egy „végrehajtási utasítást” is. Az osztályfőnöki órátok a legjobb bizonyosság arra, hogy ez szükséges, mert te is láthatod, hogy iskolatársaid máris megtalálták a kibúvókat. Az mind helyes, amit a törvény kimond: a férfi és a nő valóban mindenben egyenlő, értéküket csak a munkájuk, magatartásuk, szorgalmuk, tudásuk határozhatja meg, tehát jogaiknak is egyenlőknek kell lenni. A törvény ezt biztosítja: a joggal élni lehet, de nem kötelező!

Aki helyesen él azzal, annak áldás, ha oktanul, azt drágán fizetheti meg, és keservesen megbánhatja.

Láthattad, hogy iskolatársaid azzal kínozták a tanárnőjüket, hogy csak kicsalhassák belőle azt a magyarázatot, hogy a nemi élet terén is ugyanolyan jogaik vannak nekik, mint a fiúknak.

- És az nem úgy van?

- A törvény kizárólag csak „férfiakról” és „nőkről” beszél, egyetlen szó sincs abban tanulókról, gyerekekről. A tanuló, a gyerek nem önálló, őket a szülők tartják el; ezért a jog is a szülőket illeti, eltartásukról, neveltetésükről is ők gondoskodnak. Az egyik gyerek azt kérdezte a tanárnőktől: neki az orvos miért nem ír fel antibébi-pirulát, pedig a jog egyenlő, - akkor felelt volna helyesen a tanárnő, ha azt mondja: először is: a fiúknak nincs szükségük arra, a lányoknak sem jogos, hiszen még tanuló, gyerek, és a gyerekeknek nem születhet gyereke. Ezért a receptre kizárólag csak mogyorófa-vesszőt írhat fel, hogy azzal a szülő ráverhessen a meztelen fenekére; ez hatásos gyógyszer arra, hogy elmúljon a korán keletkezett nemi ingere!

- Aztán a másik azt mondta, hogy ők szerelmesek, az feljogosítja őket arra, hogy úgy éljenek, mint férj- és feleség. A családi élet meglehetősen költségekkel jár, jogos lehet-e az, hogy egy másik család költségeit a szülők fedezzék?

Az is csak ürügy, hogy ők szerelmesek, mert a szerelemnek csak az előjátékait tanulmányozgatják. Az úgynevezett diákszerelem semmivel sem több, mint a bárányhimlő, minden gyerek azt is megkapja, aztán jön, van, de nyomtalanul el is tűnik. Száz esetben csak egy-kettőből, ha lesz házasság.

Ismétlődik, többféle gyermekbetegség is van, de rendszerint utóhatás nélkül kilábolnak abból is. Az, amit éreznek, csak a természetnek egy különös játéka, mely a másneműeket egymás felé kergeti. Tetszik neki a kiszemelt lény, de gyakori eset, hogy rövid idő múlva fokozottabban tetszik egy másik, gyakran változnak a partnerek. Már diákkorában meggyőződik arról, hogy ha egy lány neki lefeküdt, később megteszi mással is.

Legkivételesebb eset az, hogy egy férfi a szeretőjét feleségül veszi, s ha mégis bekövetkezik, nem becsüli, állandó veszekedés, egymás csalása, egymástól szerzett nemi-baj, végül válóperes bíróság következik.

- Abban biztos vagyok, hogy az iskolatársnőid közül, ebben az évben is többnek kellett ÁB-re jelentkezni; említetted, hogy ez-évben hat, sőt kettő kétszer is ott járt. Azt azonban nem mondtad, hogy a fiúk közül hányan jártak oda.

- De Apucika! Hiszen azoknak nem kell...

- Nos, látod! Ha egyenlők a jogok, nekik is joga lenne szülni, és ÁB-re jelentkezni! Miért nem teszik? Tegyük azt is hozzá, hogy nekik még infecundint sem kell maguknak felíratni az orvossal, ezért nem kell a szervezetüket sem vegyszerekkel rongálni. Csak akkor egyenlő a jog, ha a következmények is ugyanazok.

- És Apucika, mint diák, sohasem volt szerelmes?

- Ajjaj! De hányszor? Azt hiszed, hogy nekem nem tetszett a szép? Bizony, én sohasem hunytam be a szemem, ha valamit látni lehetett. Sőt, elárulhatom azt is, hogy mi is nyalakodtunk, csókolóztunk, amikor csak lehetett. Sőt, az a bizonyos vágy is megjelent, hogy tovább juthassunk. Verset is írkáltam egy kötetre-valót, melyek csepegték a szerelemtől, csak a személy váltakozott, akihez intéztük.

Tisztában voltam már akkor, hogy mindez csupán előtanulmány arra, hogy megismerhessem majd, hogy mi az igazi szerelem. Már akkor tudtam, hogy diákszerelem, nem szerelem, csak szeretkezés, az értéke nem több mint, amikor ostyatölcsérbe nyomott fagylatot szopogatunk...

- Annyi biztos, hogy abban az időben egyik tanulóársunknak sem kellett AB-re jelentkezni, annál inkább, mert ennek fogalmát sem ismertük; most csak nálatok, hat-tizenhét éves, sőt, kettő kétszer is rászorult. Igaz, hogy a fiúk nem mentek abortuszra...

- Igen, mert mondták, hogy akkor a bábák...

- Ne folytasd, előfordult abban a korban is, hogy a bábáknál jelentkeztek, rendszerint bele is haltak... vagy titokban tartották, csak egyetlen iskolatársnőről tudtuk, hogy állapotos lett, az volt a következménye, hogy kizárták az ország összes iskoláiból. Azt is tudni kell, hogy bizony, az AB veszélyes, súlyos következményei lehetnek, még jó, hogy ha csak a magtalanság. Ezért drágán fizet az illető a későbbiekben. A végeredmény: öreg korában elhagyatottság, unalom... A vegyszerek is ártalmasak, azokat használva is előfordul, hogy következménye lesz: gyakori a koraszülés. csak bura alatt nevelhető gyerek, agyalágyult, nyomorék. Régen csak kettőt jelentett az iker, ma gyakori, hogy az három, négy, de még ötös ikrek is születnek.

- És Apukám! Akkor régen... hogy is fejezzem ki magam: nem voltak „ilyenek?”

- Mondd ki csak bátran, Kicsikém! Biztosan voltak, mi diákok „tisztességes kurváknak” neveztük, mivel akkor voltak „bárcosok” is. Akkor sem sok különbség volt a kétfajta között, mert mindkettőt meg kellett fizetni. Az utóbbiaknál ez kenyérkereset volt szabott áron, az elsőknél úgy, mint ma „szórakozás,” viszont ezekre sokkal nagyobb volt a kiadás, magasabb volt a tarifa, tőzsdei kifejezéssel élve, magasabb volt a napi árfolyam, mindig meghaladta a névértéket.

- Ezt nem érten egészen.

- Jó, beszéljünk nyíltabban. Ne tegyünk úgy, mint egy mai modern költő, aki maga is csak akkor jön rá, hogy neki milyen világrengető gondolatai vannak, amikor a rádióban, vagy TV-ben valaki megmagyarázza, hogy a valóságban mit is akar kifejezni, hogy az, amit írt, miért vers, és hogy az miért szép?

- Tegyük egy kis összehasonlítást! Ma mindez sokkal egyszerűbb, és ami a diák szempontjából a legfontosabb, sokkal olcsóbb; a diák zsebe akkor is rendszerint üres. Biztos, hogy ezért magyarázzák így az egyenjogúságot. Ma csak annyit kell mondaniuk: „Csao! Szia! Csaj! Nincs otthon az „öreg-lány”, gyere fel!” A partner röpi vele. Ott aztán kezdődik a tánczenére úton-útfélen gyakorolt fajtalan mozdulatok gyakorlati hasznosítása... A befejezés minden esetben unalom, legalább is a fiú minden eset után azonnal cigarettára gyújt, és azt mondja: „Unlak. Ha kedved van, holnap is jöhetsz!”

Az a lényeg, hogy ma sokkal olcsóbb, legtöbb esetben sem kerül. Még a beszédből is elég néhány hárombetűs szó. Bizony, régen szóból is sokkal többre volt szükség; mindenféle becéző szavaknak egész tárháza kellett raktáron álljon, néha még az állat- és növényvilágot is segítségül kellett hívni, hogy megfelelőre leljünk, de legalább is „tündérléleknek” kellett becézni, és ezt követte a virág, ékszer, a bunda, egy puha kis fészek berendezve, vagy egy nyaraló, stb., ha az ember sikert akart elérni.

A divat is évente változott, úgy, mint ma. Akkor a lepel a földet seprte, sőt, még egy úgynevezett porzsinórral is megtoldották, s lent úgy összeszűkül, hogy megnehezítette a magasabb régiókba való juthatást.

A szegény diáknak órák hosszáig kellett leselekedni, ha szemre vételezni kívánt egy-egy csinosabb bokát. A látókör kiszélesítése nagyon sokba került; raktárakat megtöltő hízelgő szó, bók, virág, ékszer, bunda és hasonlókat hatására lehetett előrejutni. Csak tömött pénztárcával lehetett csak elérni, hogy az ember megtudhassa, hogy honnan nő ki a láb, a láthatárt kiszélesíteni csak nagy áldozatokkal lehetett.

- Apuskám! Te kigúnyolsz minket. Pedig láttam, hogy te is mindig megfordulsz, ha egy csinos fruska mellett haladunk el.

- Nem is tagadom, mindig tetszett a szép, s tetszik ma is, de sajnos, ilyen csak igen kevés akad. Az igaz, hogy talán anyagmegtakarítás miatt, nagyon megkurtították a takaró leplet, ezért a kíváncsiság kielégítése nem okoz gondot. Az a hiba, hogy egyre kevesebbszer gyönyörködhetünk csak, gyakoribb, hogy az étvágyunk vallja a kárát. Sok az Ó-láb, az X-láb, az oszlopok; ezeket nem mutogatni, inkább takargatni kellene!

A szép, érdek nélkül is tetszhet, a remekműben mindenki gyönyörködik. Manapság csak az nem lát mindent, aki nem akar. Az csak ráadás, hogy most az öreglány sötét napszemüveget visel, tekintettel van arra, hogy a csaj, azaz a kislánya előtte szégyenkezik, esténként távozik hazulról; mindenki maradnak mondaná, ha házi-bulik esetén otthon maradna, zavarni a fiatalokat. Azt természetesnek tartja, ha a csemetéje hasonlókorúak előtt nem annyira fel, mint leöltözik.

- Régen csak lovagok, udvarlók, imádók voltak; elavult fogalmak: ma mindenkinek csak „fiúja” van. Igaz, hogy csak akkor lehet megállapítani, hogy valóban fiú-e, ha szemben halad vele az ember, de akkor is csak a bozontok árulják el, mert a testi felépítettsége csak nagyon kevésnél mutatja, hogy férfi. A korán kezdett nemi élet nyomot hagy.

- Régen a fiú és a lány, vártak az esküvő napjáig?

- A székelő szülő, amint a fiú le nem töltötte a katonáéveit, szóba sem állt vele, ha lehetett, távol tartotta a lányától, a lány is nyálásoknak tartotta azokat.

Azt nem állíthatom, hogy ártatlanul álltak volna mindnyájan az oltár elé; a lány értéke, ha megesett, nagyon mélyre zuhant. Az tény, hogy a nagyobb százalék tiszta volt, számos részben volt olyan is, aki nem volt liliom, de ha jól emlékszem arra, hogy szó volt arról is, hogy ma az ismerőseid szégyennek tartják, ha szűzen megy oda, ma az érdem, ha valaki az előtt rendszeresen kóstolgatja a tudásfájának gyümölcsét.

- És te, minek tartod ezeket?

- Nem vagyok erkölcs-csősz, de valami maradiság rögződött belém: mi valaha, mint diákok „tisztességes kurváknak” neveztük, ma csak keveset ragasztottam hozzá: „nem tisztességes kurváknak” tartom.

- Vagyis te azt tartod, hogy ezek a jogok csak a fiúkat illetik meg?

- Ez a legnagyobb tévedés! Én azt mondom, hogy az a jog egyiket sem illeti meg: se a fiút, sem a lányt. A tanulók, diákok csak gyerekek, a törvény nőkre, férfiakra vonatkozik. Azt mondtam, hogy a doktor csak mogyoró vesszőt írhat fel számotokra, én megtoldom: a fiúknak csak botot!

- Tanárnőnk említette, hogy amíg a főiskolát befejezzük, már érettnak számítunk.

- Valóban, de hogy tetteitekért felelősséget vállaljatok, csak az okleveletekkel érhetitek el. Munkában megöregedet, megrokkant szülők terhére, a gyerek nem szülhet gyereket. Azon nem csodálkozom, hogy a tanárnőtök elpirult, nem adott érdemleges választ. Érzésem szerint az, hogy nem készült fel jól a nevelői pályára.

- De Apukám! Miért gondolod? Mi érezzük, hogy Lili néni mindenhez ért...

- Amikor hozzátok hasonló korú volt, ő sem készült fel minden órára, ezért a tudása hiányos. - Elhiheted, hogy ő jó tanárnő, csak akkor hiányozhatott az óráról, amikor arról tanultak: hogyan kell beosztani egy órát. A kezdet mindig az érdeklődés felkeltése, hogy a tanítványai figyeljenek, aztán a célkitűzés következzen.

- De az is volt. Biztos vagyok benne, hogy mindenikünket érdekelte ez a kérdés, és ő a célt is kitűzte: „Ma az egyenjogúsításról beszélünk.”

- Hiányos.

- Miért?

- Hozzá kellett volna tennie, hogy ez a törvény ugyan nem tanulókról, gyerekekről, hanem férfiakról, és nőkről szól, tehát rátok nem vonatkozik. Mégis ismernetek kell, mert nemsokára ti is azok lesztek. Úgy hiszem, ha ezt mondta volna, legalább a fele elmaradt volna az enyhén szólva szemtelen, de legfőképpen szemérmetlen kérdésektől. Én jól ismerem a ti tanárnőöket; idős nő, ő más korban nőtt nagyra, akkor másképpen gondolkodtak. Azt se hidd, hogy a társadalom nagyobb része ma is másképp gondolkodik.

Abban biztos vagyok, hogy ezeket az új elgondolásokat a tanulóifjúság találta ki; mint már említettem, azért, mert ma is rendszerint üres a zsebe, megvásárolni nehéz, és sokba kerül. Köztudatba kell vinni, hogy az maradiság, propagandával mindent el lehet érni. Még ugyan virágot tudna lopni, de ékszerre, bundára, nyaralóra, semmi esetre sem telik. A szép szónál pedig arra törekedett, hogy utánozza a ma szokásos rövidítéseket: KÖZÉRT, GYÜMÉRT, SZOT, KISZ, SZTK, stb. Minek izzadna a becenevek kisütésénél, rövidítsünk három betűre.

- Te akkor tudod, hogy minek a rövidítései azok a három betűk?

- Nem mondhatom, hogy tudom, de sokat gondolkoztam azoknak a megfejtésén...

Rájöttem arra, hogy a Csajt valamelyik irodalmat tanuló diák leste ki egyik koszorús-költőnk cigány-értelmezőszótárból; azt én is olvastam, még diákkoromban: CSAJ olyan nő, aki mindenkinek, mindenkor, bárhol lefekszik.

- Nos, és a szíát is sikerült megfejtened?

- Erre pozitív választ tudok adni. Mint minden életerős férfi, én is katona voltam; a fővárosban teljesítettem szolgálatot. Minden estefelé jelentést kellett átvinnem a felettes parancsnokságomhoz. Az utam mindig a Dob-utcán és a Nefelejcs-utcán át vezetett. Abban az időben az utcasarkokon elég jól öltözött hölgyecskék álldogáltak. Amikor elhaladtam előttük, nem mulasztották el a fülembe susogni: SZIA - Kíváncsi voltam, mit jelent, megkérdeztem. Nagyot nevetett rajtam és azt mondta:

- Nagy csacsi vagy; ez rövidítés: SZIVESEN ADOK. Valóban ezek szívesen is adtak, ha valaki a taksát megfizette.

- Nos, és a CSAO?

- Bevallom, hogy ennél csődöt mondott a tudományom, mivel kissé a kutyaugatáshoz hasonlít. Utána nézek a kutyák értelmező szótárában. Úgy gondolom, hogy megfelelő lenne: „Csak az olcsó.”

- Apukám ! Ne haragudj, hogy én is valami szemtelenséget kérdezek!

- Dehogya haragszom. Látod, hogy én is nyíltan beszéltem.

- Arra vagyok kíváncsi, hogy te és anyuci tisztán álltatok-e az oltár elé?

- Ez valóban merész, de jogod van megkérdezni: már tizennyolc éves vagy. Igaz, hogy ezt később, csak az eljegyzésed napján akartam megmondani, de most is megtehetem. Bizony, a te neved pár napig, születésedkor nem Kovács, hanem Bögözy Ildikó volt. Te, mint a szeretőm kislánya jöttél a világra, csak az esküvőnk után lettél az enyém. De ez teljesen igazolja mindazt, amit itt neked mondtam. Az anyád akkor huszonnégy éves volt, tehát nő, én pedig huszonnolc, tehát férfi, tettünkért viselni tudtuk a felelősséget, és hogy ma is viseljük, azt látod. Kevés olyan boldog házasságot láthatsz, mint a mienk. Ha azt jól megfigyeled, még azt is megérted, hogy mi az igazi szerelem. Hogy eshetett meg, azt az eljegyzésedkor fogod megtudni; és azt is, hogy sem ő, se én nem voltunk „olyanok.” Ha megfigyelted, mikor feltetted a kérdést, én is elpirultam, de elhiheted, hogy egyikünknek sincs oka a pirulásra.

Hasonló beszélgetések mindkét családban gyakran előfordultak, biztos, hogy ez elősegítette a fejlődésüket, és befolyásolta a magatartásukat. Érthető, hogy nem úgy viselkedtek, mint számos iskolatársuk tette. Sokszor gúnyolták és heccelték is őket, sőt, mint az szokásban van a tanulóifjúságban, pótnevet kaptak: „ártatlanka,” „szüzecke.”

Nem bánták, nem bántotta őket. Mindkét családban látták, hogy milyen egy igazi családi élet, és azt is, hogy az igazi szerelem még akkor sem múlik el, ha közben a gyermekük nagyra nő. A szülők élete kitűnő példa volt nekik.

Figyeltek, és meggyőződtek arról, hogy a legtöbb iskolatársuk gyakran cseréli, felváltja a fiúját, a partnerét, ezért Mózesnek adtak igazat, aki helyesen tette a tízparancsolatba a hatodikat, mert az abban a korban valóban nem szerelem, inkább szeretkezés; alkotáshoz fog, de nem teremt.

Vagyis, mint ahogy ő minősítette: bűn és parázñaság!

XVII

Az évek teltek, múltak egymás után. Ildi és Bandi kitűnően végezték el a középiskolát. Mindkettőjüknek sikerült az egyetemi felvételi; érdekes, hogy mindketten orvos akart lenni.

Ott, az egyetemen látták meg először egymást. Ildinek csakhamar feltűnt a komoly, erőteljes fiú, akiről megfigyelhette, hogy nem vesz részt diáktársai felelőtlen szórakozásaiban, hanem komolyan készül élethivatására.

Bandi nem volt rosszabb megfigyelő, a kis szösze Ildiről ő is hamar megállapította, hogy hasonlóan gondolkodik, mint ő maga. Tehát nem lehet t csodálni, hogy rövidesen egymásra találtak.

Gyakran lehetett őket együtt látni, sőt, együtt készültek fel a feladatokra is.

Más iskolatársaik természetellenes szórakozásait kerülték; még az sem bántotta őket, hogy ezért ártatlannak, szüzeknek gúnyolták őket. Természetesen ez a barátság rövidesen szerelemmé változott; amit egymásnak be is vallottak. Tanácskoztak, terveket szőttek a jövőre. Úgy döntöttek, hogy a diplomájuk kézhezvétele után azonnal összeházasodnak.

Fiatalok voltak, ezért az is természetes, hogy csókolóztak, amikor csak tehették, de az biztos, hogy sohasem mások előtt. Azt tartották, hogy az ízléstelen, és az ő szerelmükhöz másoknak semmi köze nincs.

Ildinek feltűnt, hogy Bandi sohasem igyekezett áthágni a megengedett határt; még csak célzást sem tett soha arra, hogy ő mást is, vagyis többet szeretne. Sokszor eszébe jutottak az ő komoly apjának szavai, amelyeket az osztályfőnöki óra kiértékelésénél mondott, és megmagyarázta, hogy mit tart ő igazi szerelemnek.

Igaz, hogy bennük is megvolt, feltámadt a vágy, de mindig sikeresen le is tudták azt küzdeni, mindketten tudták, hogy az a vágy teljesedni fog; jelszóként szilárdult bennük az, hogy gyerekeknek gyereke nem lehet. Mindketten tagjai voltak az egyetemi sportkörnek, de szorosabban egyikhez sem ragaszkodtak, nem akartak élsportolók lenni. Bandinak a legkedvesebb szórakozása a birkózás volt, órákig képes volt a szőnyegen harcolni, hogy a nála nehezebb erősebb sporttársát fektesse kétvállra.

Ezen kívül a nyújtón gyakorlatozott minden reggel és este. Ildi az úszást és a tornát kedvelte. Különösen az utóbbinál ért el komolyan sikereket.

Azt Bandi sohasem mulasztotta el, hogy ha tehetné, végignézte a szép gyakorlatokat. A sok csinos testű lány látványa sem okozott nála jelentősebb izgalmakat; legfeljebb megállapította újra és újra, hogy a legformásabb alakja az ő Ildijének van. Ilyenkor többet láthatott, talán a vágy is fokozottabb volt; de ő ilyenkor is csak szeretne volna őt összecsókolni.

A legértékesebb az volt, hogy sem Ildi, sem Bandi szülei nem tudtak a köztük lévő kapcsolatról, szerelemről otthon nem beszéltek, azt a maguk, egyéni dolgának tartották. Hasonló volt a szülők véleménye is. Viszont az tudták előre, hogy a választásuk ellen sem emelnek majd kifogást.

Egy napon kézhez kapták a diplomájukat. Elérkezett tehát az a perc. Amikor össze akartak házasodni. A sors egy kissé közbeszólt, mert Bandinak az elhalasztott katonai szolgálatát előbb le kellett töltenie. Mint határőr, a nyugati határon teljesített szolgálatot. Ildi pedig, mint segédorvos, a füredi szívkórházhoz nyert beosztást.

Még ez sem keserítette el őket; ha eddig kibírták, ki fogják bírni még azt az időt is.

Ezt könnyebbé tette az, hogy Bandi elég gyakran kapott eltávozást, onnan Füredre leszaladni nem okozott problémát; a bőségesen osztott puszik könnyebbé tették a várakozást.

XVIII

A nyár kezdetén Andrea úgy határozott, hogy - arra tekintettel, hogy a lánya orvos, - a fizetéses szabadságukat ők is ott fogják tölteni Füreden; az Anna-Bellában béreltek két szépen berendezett szobát. A sors különös játéka volt, hogy Judit is ugyanarra a gondolatra jutott, de ők a Marinában laktak. A két család egymásról semmit sem tudott, még a strandon sem találkozhattak, mert Andreáék a hajókikötő közelében, Juditék pedig a Marina előtt fürödtek.

Bandi megtudta Ildi leveléből ezt, így sikerült parancsnokától tíznap kiharcolni. Ő is rohant Füredre. A legelső, akivel találkozott, Zsiga bácsi volt, aki, mint nyugalmazott altábornagy, állandóan Füreden lakott, ahol egy kis villát építtetett magának. Nagy örömmel üdvözölte a feszesen tisztelgő kis rokont, és behívta a közelében lévő házába. Ott sokáig beszélgettek, Bandi is szívesen maradt, mert kitűnő borai voltak az öregnek, s azt szopogatták, viszont alig múlt el dél, ezért nem mehetett volna még Ildiékhez vizitálni. Több mint egy órát töltöttek el borozgatással, beszélgetéssel. Bandi már indulni készült, mikor az öreg megjegyezte:

- Láttalak ám húsvétkor, mikor végigmentetek előttem Ildivel. Annyira el voltatok merülve a beszélgetésben, hogy - bár még szóltam is hozzátok, - nem vettetek észre, úgy el voltatok merülve a beszélgetéssel. Csodálatos szépséggel fejlődött a testvéred.

- A testvérem? - ámult el Bandi. Tévedsz, te Zsiga bácsi, - Ildi nekem nem testvérem.

- Mi az? Mit bámulsz úgy rám: Nem tudtad, hogy Ildi a te fél-testvéred?

- Bandi halálosan elsápadt, de aztán elmosolyodott.

- Nagyon tévedsz, Zsiga bácsi! Ildi családnéve Kovács, az enyém pedig Poór... Hogy lehetnénk mi testvérek?

- Te pedig kételkedni mersz egy katonatiszt szavában? Ha én azt mondom, hogy a testvéred, akkor, akkor biztos, hogy a testvéred. Én biztosan tudom, hiszen akkor én voltam az apátok parancsnoka...

- Ha pedig így van, akkor megöltél bácsikám... roskadt le Bandi, mert én Ildit szeretem...

- Hát persze, hogy szereted, kell szeretni a testvéreket!

- De nem úgy...

Az Öreg csak most eszmélt fel!

- Óh, én ökör... Oh, én vén bolond... Te a testvéredbe vagy szerelmes? Akiről talán csak most hallottad meg, hogy ő valóban a testvéred?

- Bácsikám! Úgy-e, csak tréfáltál? Úgy-e, csak meg akartál kínozni?

- Sajnos, nem, egy katonatiszt, amit mond, azt előre megfontolja, és sohasem másíthatja meg a szavát. De várj! Megmagyarázom.

- Nem kell nekem magyarázat, már ez is sokkal több a soknál is!

Bandi még csak nem is köszönt, elrohant!

- Óh, én vén marha! Mit tettem? Még valami bolondságot követ el az a gyerek. Mennék utána, de azt sem tudom, hogy merre szaladhatott.

XIX

Bandi szalad, valóban még ő sem tudta, hogy hova. Útközben több ismerős is szólt hozzá, de azt nem is hallotta, csak szaladt tovább, ész nélkül. Azt nem tudta volna megmondani, hogy jutott az Anna-Ballához. Ildiek ott laktak az emeleti huszonnégy-huszonötös szobákban. Minden csengetés, kopogtatás nélkül rontott be. Csak Ildi volt otthon, a többiek lementek a strandra. Ő kitörő örömmel ugrott a nyakába, mert nem tudta, hogy Bandi szabadságot kapott.

- Bandikám, édes! Te itt? De mi bajod? Még csak meg se ölelsz? Már nem is szeretsz? Beszélj! Csak ketten vagyunk itt. Anyuci csak nemrég ment le a strandra. Egész délután együtt lehetünk.

- Hogy szeretlek-e? Az nem szó... Több az, amit én érzek, mint amit az emberek szerelemnek szoktak nevezni. Éppen az a baj, hogy még sem vehetlek téged feleségül... Ahogy én szeretlek, az sokkal több, mint a testvéri szeretet...

- De hiszen annak, többnek is kell lennie...

- Valóban többnek, sőt, sokkal többnek, de sajnos, még sem vehetlek feleségül...

- Ugyan miért ne vehetnél, ha szeretsz?
- Mert azt a törvény tiltja; a testvéreimet nem vehetem feleségül...
- Most már biztos, hogy megbolondultál, és legalábbis bolondokat beszélsz, hiszen az én nevem Kovács Ildikó, a te neved pedig Poór András; soha még csak egymás közelében sem laktunk. Az én anyám neve Bögözy Andrea, a te anyádé pedig Szoloknay Judit. És ha mégis úgy van?

- Honnan veszed ezt a bolondságot?

- Zsiga bácsi mondta, az pedig, ha megnyúzzák, akkor se hazudna. Ő volt a te, azaz az én apám parancsnoka a háborúban... Én neki hiszek. Komolyan mondta.

- Sokszor beszéltünk már róla; szüleink nem is ismerik egymást. A te apád geológus, az enyém miniszterhelyettes, egymástól távol éltek, te nem láttad az én szüleimet, ők sem a tiédet, én sem a tiédet, csak fényképen, melyeket mutattál nekem.

- Hogyan? De mégis úgy van.

- Hogy lehetne ez lehetséges? Lehetetlen!

- Csakis egyféle módon, ha vagy én, vagy a te anyád olyan buta, hogy marhamódon gondolkoztak, mint a mai ifjúság; azaz az apánk az egyiknek férje, a másiknak a szeretője lehetett... Ez hihetetlen, mert mindkettőt ismerjük, szeretjük, rólunk nehéz ilyet feltételezni, de el kell hinnünk, hogy az mégis úgy volt...

- Látod? Ma már tudom, hogy apám középiskolás koromban miért leckéztetett meg, mikor egy osztályfőnöki óráról beszámoltam. Akkor még nem, most már értem, hogy mit akart nekem mondani... De ha igaz, én akkor meghalok...

- Az a legjobb, mást nem is tehetünk. Nálad nélkül, nekem az én életem, semmit sem ér.

- Csak a szüleiket sajnálom. Őket ezzel megszorítani.

- Nincs más mód. Most leülünk az íróasztalhoz. Leírunk nekik őszintén, mindent. Ők biztos, hogy megértene... megsiratnak... Aztán még egyszer, utoljára összecsókolak úgy, ahogy szoktuk, aztán itt, ez a szolgálati fegyver, s ezzel a dráma, a tragédia végére pontot teszünk!

Könnyezve, sírva csókolták meg egymást, és aztán leültek egymás mellé írni. Elmerültek a búcsúlevél megfogalmazásában. Azt észre se vették, mikor az Ildi anyja belépett, megállt a hátuk mögött, nézte, olvasta, mit írtak. Szeméből sűrűn hullott a könny...

Ugyanis az történt, hogy itthon felejtette a sötét napszemüvegét, s a vízről visszaverődő fény sértette a szemét. Ezért visszatért, és a folyosó felől lépett a másik szobába. Meghallotta, hogy a szomszéd szobából beszéd szűrődik át, ezért figyelni kezdett. Elborzadt, amiket hallott. Várt egészen addig, míg írni kezdték a búcsúleveleket, akkor aztán csendesen benyitott, bement, s megállt a hátuk mögött. A végén átnyúlt a fejük felett, és elvette az asztalra előkészített pisztolyt.

- Haszontalan két gyerek. Nem szégyellitek anyátokat olyan dolgokkal megvádolni, olyat a szüleitekről feltételezni?

- Anyukám! Te itt?

- Mint látod! Van egy mód, hogy meggondolatlan tetteitekért jóvátegyétek. Alkalmat adok rá. Itt, azonnal, előttem csókoljátok össze egymást!

- De...

- De nem...

- Mondtam, hogy nincs de, nincs ellenvetés, ez parancs! Azonban ne úgy, mint testvérek, hanem mint jegyesek adjátok meg egymásnak az eljegyzési csókot! Én csak tudom, hogy ti nem vagytok testvérek!

A két ifjú leroskadt anyjuk előtt, nem egymást, hanem annak térdeit átkarolva, ott csókolták, ahol érték a ruhán keresztül. Csak nagyon sokára tudták majdnem egyszerre kinyögni:

- Jó, jó, de hol marad az eljegyzési csók? Vagy talán nem nekem, hanem annak a trotyakos öreg katonának hisztek? Elismerem, hogy ő jóhiszeműen beszélt, de az igazságot nem tudhatja. Egy bizonyos, hogy ti nem vagytok testvérek. Most már jegyesek vagytok, de azt elvárom mégis, hogy bemutasd a vőlegényedet...

- Bocsáss meg, Anyuci. Ma megtettük volna, mert Bandi szabadságot kapott, és elmondtuk volna, hogy már évek óta nagyon szeretjük egymást. Az volt a tervünk, hogy ha leszerel, megtartjuk az esküvőt. Eddig azért hallgattunk, mert nektek is az volt a véleményetek, hogy mindenki magának választ társat: én őt választottam, s kérlek titeket, hogy te is Apuka is ugyanúgy szeressétek őt.

- Abban nem lesz hiba, de még mindig csak annyit tudok róla, hogy az egyik neve Bandi. Ez tetszik nekem. És mi az előneve?

- Kovács András. Ugyanúgy orvos, mint én.

- Csak nem Szoloknay Judit az anyád neve?

- De igen! Úgy hívják az anyuskámat.

Erre Andrea átkarolta, magához ölelte, összecsókolta.

- Fiam! Ezt nem annyira neked, mint anyádnak szántam. Mennyit könnyeztünk, sírtunk együtt a te születésed előtt. Már huszonöt éve nem láttam az én kedves barátnőmet. Hol laktok, hol kereshetlek fel titeket?

- Én elárulom, mert tudom, hogy hol laknak.

- Nocsak, nézd! Én egy negyedszázada, hogy keresem, és nem találok, ő meg egy negyedórája sincs, hogy a fiának a menyasszonya, és tudja...

- Ez igazán érthető, nem láttam ugyan, de Bandi természetesen beszélt róla. Gondolatod, hogy kíváncsi voltam, milyen lesz az anyósom.

- Mondd már, hogy hol lakik!

- Innen nem messze, a Marinában! A telefonszámukat is tudom, azonnal felhívom... Aztán tárcsázott; ott azonnal felvették a kagylót.

- Halló! Ki van ott? Poór Andorné? Ezt nem ismerem... Én Szoloknay Juditot keresem... Rendben, jól hallotta, Szoloknay Juditot... Mint volt munkaadója, annyit csak elvárhatok, hogy egy negyedszázad múlva elszámoljon nekem... Nos, végre, csakhogy ráismertél a hangomra. Csókollak, egyébként már csókoltalak is, helyetted összecsókoltam a fiadat. hohó, nem úgy van az, jogilag még az én alkalmazottam vagy, ezért én rendelkezem. Szedd össze a férjedet, és azonnal jöjjetek ide! Az Anna Bellában a huszonnégyes és huszonötös szobákban lakunk. Siessetek! Várunk, nagy meglepetésben lesz részetek.

Aztán hívta a portát:

- Halló! Valamilyik pincérrel kerestesse meg a férjemet. Ha tíz percen belül itt lesz, kap tőlem egy százast! Nekem mindegy, hogy ki kapja a pénzt...

XX

Természetesen a portás jól ismerte a vendégek szokásait, mert azokat ő jól megfigyelhette. Tudta, hogy az idős geológusnak a szokása, hogy ebéd után beül a közeli vendéglő kerthelyiségébe, és ott sörözget, amíg a Nap alábbszáll, csak estefelé megy le a strandra. A portás tehát átsietett, hogy a százast megszerezze. Valóban, ott volt ma is. Átadta a feleségének az üzenetét.

Bár csak félig itta ki a sörét, sietett az asszony kívánságának eleget tenni. Akkor ért a bejárathoz, amikor ott egy nagy luxus-kocsi éppen lestoppolt.

- Szervusz, Sanyikám! A bakonyi remete is ki merészelt mozdulni a rengetegből? Az utóbbi években megismerték egymást.

- És te mit keresel itt?

- Söröcskémet szopogattam a szomszédban, de a felét ott kellett hagynom, mert az asszony kiadta a rendeletet, és a parancsnak engedelmeskedni kell...

- Hasonló az esetem. Én ebéd után egy kicsikét szunyókálni szoktam, hát nem felzavart az asszony. Felpakolt, és idehozott.

- Te kit keresel? Hányas szobában laktok?

- Első emelet huszonnégyszobás...

- Ez csuda véletlen, mert mi is odaigyekszünk. Feleségemre ráparancsolt a volt munkaadója, hogy jöjjön elszámolni, de velem együtt. Szóval: én is parancsnak engedelmeskedem. Menjünk tehát együtt!

- Te valami főnökről, elszámolásról beszélsz; nincs nálunk senki...

- Már sejtek valamit... azt hiszem, hogy öröm lesz, a vége. Menjünk, ott megtudjuk!

- Hogy én milyen figyelmetlen vagyok! Bocsásson meg asszonyom, hogy csak most üdvözlöm!

- Csak nem Andrea mátrai mérnöke? Nos, jöjjön, csókoljon, de nehogy engem is úgy megrázzon, mint akkor őt... Csudamód örülök, hogy a sors így összehozza azokat, akik egymást keresik, szeretik, de hosszú évekig nem találják... Azt, ami akkor történt, amikor beléptek a szobába, leírni nem lehet; ölekezés kimagyarázás, hosszúra nyúlt, de aztán egyszer mégis véget ért. A miniszterhelyettes kezdett beszélni:

- Asszonyom! Vettük telefonon leadott parancsát, siettünk annak eleget tenni. Várjuk a további rendeleteit.

- Igazad van, de ne lepődj meg, hogy csak most látlak először, máris tegezlek. Mindjárt meglátod, hogy ahhoz jogom van. Még csak észre sem vettétek, hogy rajtunk kívül mások is vannak a szobában. Bemutatom: ezt nem ismeritek ti, azt eddig nem ismertük mi.

Mégis, annak ellenére jegyesek! Álljatok ide! Hajtsátok végre, amit az előbb parancsoltam!

Őket nem nagyon kellett biztatni: elcsattant az eljegyzési csók, azaz olyan hosszan tartott, hogy határozottan hosszú előzetes gyakorlásra volt szükség, hogy ilyen tökéletesen teljesítették.

- Látod, elhiszem most már, hogy jegyesek, ez tökéletes, valaha én is megtettem, sőt, azt is bevallom, hogy még mindig jólesik; nagy a gyanúm, hogy mindkettő otthon leshette el.

Mivel itt nem volt úgynevezett leánykérés, pótoljuk most: - Kislányom! Fogadj el minket anyósna és apósna!

- Én a magam részéről már meg is tettem, hogy mint anyós, bemutatkozzak a fiadnak, már alaposan leszidtam. Bár ez egy katonának szégyen, hogy egy asszony fegyverezze le, azt is megtettem. Tudod, egyelőre szoktatom a kezemhez, később a nyelvemre is sor kerül, ha nem kedvem szerint jár el, vagy újabb bolondságot akar elkövetni... Aztán a lányom az apjához ragaszkodik jobban, s ez kölcsönös. Tehát veszélyes lenne, ha annak szemében könnyeket fedezne fel. Tudjátok, hogy az én Kovácsom könnyen lesújt!

A különös bemutatkozáson remekül mulattak. A két fiatal sorra csókolgatta őket, s a bocsánatukat kérték az eddigi titkolózásukért. Kis Ildi zárta le:

- Még mi kérjünk bocsánatot? Ti vagytok a hibások, úgy tanítottatok, úgy neveltetek, hogy mindenki maga választ párt, társat, s ha rosszul választ, ő bánja meg. Abba még a szülő sem szólhat bele. Szót fogadtunk. Egyelőre meg vagyunk elégedve egymással; majd én gondoskodom mindenről. Erős fickó Bandi, de csak addig, míg át nem karolom a nyakát.

Indítványozom, hogy az eljegyzési lakomát lenn, az étteremben rendezzük, hogy irigykedjenek a fürdőzők. De addig még van idő, kíváncsiak vagyunk a részletekre is.

- Jó van, - mondta Andrea, én tudok a legtöbbet, tehát én kezdem. Mielőtt mesélnék, mint te, a fiú apja, vedd oltalmad alá ezt a pisztolyt; arra elfeledték megtanítani, hogy egy ilyen veszedelmes szerszám nem való gyerek kezébe, mert az könnyen elsül, és vissza nem téríthető károkat okozhat. Ne add neki vissza, hanem küldd el a parancsnokának, s ha te közbejársz, megteszi, hogy soron kívül leszerelik.

Egyébként sem való katonának, akit egy asszony lefegyverzett. Kénytelen voltam, mert ha nem teszem, akkor most nem örülnénk, hanem sírnánk keservesen.

Olvassátok el ezeket a leveleket. A sors különös játéka, hogy ezt megtehettem, ugyanis itthon felejtettem a napszemüvegemet, s visszajöttem érte. Szerencse, mert így megakadályozhattam a két oktondi, meggondolatlan tettet.

- De miért? Mikor nekünk öröm, hogy ők így egymásra találtak, és szeretik egymást?

- Azért, mert mind én, mind te, hibásak vagyunk abban, hogy titkoltuk a múltat. Most Zsiga bácsi tette meg, de ő természetesen azt csak részben ismeri: azt kottyantotta ki Bandinak, hogy veheti feleségül Ildit, mert az ő testvére...

- Ezért nem hibáztathatjuk nagyon az öreget, mert ő a hite szerint cselekedett; bizony, akkor az volt a látszat. Most leülünk ide, és mindent, apróra elmondunk, elmesélünk nekik; akkor meglátják, hogy a két anya nem bűnös, hanem áldozat, és azt is, hogy mennyit kellett elszenvedniük.

- Anyukám! Mielőtt beszélni kezdenél, árulj el nekem valamit. Huszonnégy éves vagyok, de ezeket a csodás ékszereket még sohasem láttam rajtad. Soha nem viseltél ékszereket a jeggyűrűdön kívül.

- Ez, kislányom, az első férjemtől való, esküvőnk napján adta nekem. Értéke így is nagy, de a kövek benne utánzatok. Ez, most a te menyasszonyi ajándékod.

- De nézd, Ildi! Az én anyámon is ugyanazok az ékszerek. Ő sem viselte azt sohasem. Ne haragudj, ha én is megkérdem, hogyan kerültek hozzád?

- Ez fiam, az én jegyajándékom neked és a kis menyemnek. Ezt apádtól, az eljegyzésünk napján kaptam. Azt mondtad az előbb, hogy ugyanazok; tévedsz, mert ebben a kövek is valódiak, egy vagyont ér ez, mindkettő művészi munka...

- Mit teketóriáztok olyan sokat? Emlékszel, Ildi, hogy mit mondtam akkor, amikor a tanárnők pirulásáról beszámoltál? Ígértem, hogy az eljegyzésed napján azt kiegészítem.

Emlékszel, hogy akkor azt mondtam, hogy egy bizonyos dolog sokkal drágább volt, ma az sokkal olcsóbb!

A tanárnő akkor nem tudott szemléltetni, mi megtehetjük. Ezekért, illetve az árakért akár egy gyönyörű balatoni villát is adnának; röviden: akkor annyit is áldoztak, hogy elérjék a célt. Ma csak annyit mond a fickó: „Gyere Zsófi, nincs otthon az öreglány, hallgasd meg a tánclemezeimet.” Az is lehet, hogy az nincs neki, de megkapja azt, amit akar!

- Nem értem egészen...A valóság az, hogy egyikük kapta a férjétől december tizennyolcadikán, a másik a vőlegényétől december huszadikán. Csak egy kis szépséghiba csúszott bele: a kettő egy személy volt...

- Hiszen ezek akkor szennyes dolgok... Vissza kell dobni annak az alaknak.

- Ne ítélj! Az még nagyobb hiba lett volna, de különben is azok árát az Ildi anyja fizette ki... Így a tulajdonjog nem vitás. De hallgassátok meg most az eredeti történetét, akkor meglátjátok, hogy azok nem szennyes dolgok; csak a szándék volt szennyes, amellyel azokat használták...

Utána mindenki elmondott mindent pontosan úgy, ahogy az történt; a két gyerek az anyjukhoz bújva hallgatta, a szemükből kiszordult a könny. A végén a kis Ildi alig tudta magából kimotyogni:

- Anyukák! - végtelen sokat szenvedhettetek, de meg kell mondanom, hogy az új anyukám története jobban meghatott. Elképzelem az ő helyzetét; csodálom azt, amit ezek után cselekedett. Bizonyos, hogy azonnal megszerettelek, mikor először megláttalak, de most már kétszeresénél is jobban szeretlek!

- Ez mind szép. Most már mindent tudok. Mindnyájan örülhetünk, hogy a megoldás ilyen kitűnő, de az is biztos, hogy közben megéheztünk, ezért levonulunk az étterembe, hogy elköltsük azt a bizonyos eljegyzési lakomát.

Ti se feledkezzetek meg soha arról, hogy a jól terített asztal a szerelemnek egyik alkotóeleme. Mi már a rossz múltat régen elfeledtük.

A boldog jelennek örülünk, és mindig úgy gondolkoztunk, ahogy aztán neveltünk is titeket. Úgy látom, hogy példának tekinthetitek ezt a négy öreget...

XXI

- Lehet, a pincér majd borsos számlát tesz elénk, de azt állítom, hogy megérte; hiába, ilyen helyen rendszerint tudnak főzni; a pincéik pedig igazán kitűnőek. gondolom, hogy még más Balaton-menti palackokat is megbírálnak. A vendégkoszorú számos, jól is érzik magukat? Gondolom, hogy hozzánk hasonló tanulmányokat folytatnak. Kétféle zenekar dolgozik felváltva. Még az is megeshet, hogy később táncra perdülünk.

Beszédét egy fürge, mozgékony öregúr zavarta meg, aki nagy hajlongás közben mosolyogva állt meg az asztaluk előtt.

- Méltóságos Grófnő! Engedje meg most is, hogy a lapom nevében néhány bizalmas kérdést tehessek fel.

- Ki maga? - mit akar itt? Miféle Méltóságos Grófnőről beszél?

- Ne haragudjon rám Kegyelmes Úr, de az utolsó találkozásunkor az volt a rangja!

- Megint miféle Kegyelmes?

- Akkortájban egy miniszternek ez volt a címe. Igazán nem szeretném, ha mindenkinek nem adnám meg a kellő tiszteletet. Egy kegyelmes, egy méltóságos ellenségem lett volna, ha nem így szólítom. Amikor a szolnoki állomáson találkoztunk, hogy azóta, változott-e a címe, azt nem tudhatom; megsérteni pedig nem volna illő.

- Maga akkor riporter volt. Most is az?

- Akartak, akarnak is szerkesztővé tenni, de nekem nem ízik. Hiába, megszoktam, s így jobban érzem magam. Ha az embernek sok a pénze, nem becsüli meg, még az étel sem olyan jóízú, amit azon vásárol. De, ha kevés van, megbecsüli, kiharcolja. Egy jó riportért mindig kapok olyan előleget, hogy hetekig jól élek abból.

- És most azt hiszi, hogy itt valami jó riport kínálkozik, amely magának pótpénzt jelent?

- Nem csak hiszem, hanem tudom is. Itt ül, ennél az asztalnál két ismert, sőt, híres család. Valaha régen szoros barátság fűzte össze őket; negyedszázadig még csak nem is tudtak egymásról... ennek valamilyen oka lehet. Viszont ma együtt vannak, mégpedig, mint látom, a legnagyobb egyetértésben.

Az biztos, hogy az olvasó-tábort az ilyenek érdeklik. Hiába, kíváncsi természetűek az emberek. A jó riporter ezt most ki akarja elégíteni...

- Amit itt megtudhat, arról csak pletykálni lehet. Ez nem sokat ér.

- Jó, jó, ha csak a múltat nézzük, de itt van a jelen. Itt van ez a két fiatal.

- Az igazán nem újság, ha két fiatal jegybe lép, és valami okozhatta is, hogy fiatal barátom elveszítette a szolgálati fegyverét, vagyis hogy azzal akarta szétvágni a csomót.

- Nahát! Ezt honnan szagolta meg?

- Említettem már, hogy egy jó riporternek jobb az orra, mint egy vizslának; érthető, hogy megszagoltam. Az is érthető, hogy a saját testvérét nem veheti feleségül...

- Maga egy borzalmas ember...

- Dehogy. Nem emlékszik már, hogy akkor is hasznos volt, amit akkor írtam? Most is az lesz!

- A mi dolgunk száz-százalékig a mienk, ahhoz még az olvasótábornak sincs semmi köze.

- Természetesen, de arra nincs is szükség, csak a tartalom, a tanulság a fontos. Az könnyen elérhető, mert hasonló másokkal is történt, és történhetik... Nekem csak a helyszínt, és a neveket kell megváltoztatnom. Már a cím is elegendő, hogy felkeltse az érdeklődést: „Ma sokkal olcsóbb.” Ez, azt hiszem, ez elegendő. Kíváncsiak lesznek, hogy mi és miért? Biztos vagyok benne, hogy mindenki végigolvassa. A célomat ezzel el is értem. Ha csak kis százalékban is rájönnek, hogy az értékesebb, ha azért naponta küzdeni, harcolni kell; többre fogják becsülni, és kevesebb lesz a válóper.

- Abban biztos vagyok, hogy maga nem írna valótlanyságot.

- Ez természetes, hiszen nincs senki, aki nagyobb megbecsülést érezne a két család iránt...

- Mint mondja, ez olyan szimpla ügy, mely sokszor megismétlődhet, akkor csak keveset kaphat érte.

- Annyit biztosan, hogy eltengődhetek Füreden a szezon végéig; s addig még biztosan történik itt valami más is.

XXII

Andrea még kislány korából ismerte az öreget, és valóban tisztelte, mert az mindig úgy írt, hogy meg ne sértse az ő családjukat. Meghívta, hogy foglaljon helyet ő is az asztaluknál. Aztán felelt némely ravaszul feltett kérdésére. Az öreg riporter boldog volt, hogy a két neves család körében töltheti az estét.

Már későre járt az idő, mikor Bandi ezzel a kérdéssel fordult hozzá:

- Mit szólna ahhoz, ha én egy olyan riporthoz jutatom, hogy akár fél évig is kijöhet abból a pótpénzből, amit azért kap?

- Amit mond, az még álomnak is csodaszép volna...

- Figyeljen! És figyeljete ti is, mert erről még ti sem tudtok. Emlékezhettek rá, hogy az eljegyzési csók közben kicsordult szememből a könny. Ti azt hittétek, hogy az öröm könnye... Az a valóság, hogy én azt az apámért hullattam...

- Mi az? Hogy mondta? Az apámért? De hiszen az akkor már nem élt. Kérem: várjon! Írok, jegyzek minden szót...

- Ti mindig azt hittétek, hogy én nem tudtam eddig, hogy ki volt az apám... Már középiskolás koromban tudtam; gondoskodtak arról a tanuló társaim; aztán még nyomoztam is utána. Később fokozottabban vigyáztam arra, nehogy én is olyan legyek...

- Fiam! Most már értem, amit eddig sohasem tudtam magamnak megmagyarázni... Te, mint kisgyerek mindig szeretted, úgy, mint más gyerek szereti az apját, de tizenhárom éves korodban egyszerre megváltoztál; olyan szeretetet mutattál irántam, amit már szinte sokalltam.

- Úgy van. Mikor a társaim kárörömmel tudtomra hozták, hogy milyen ember volt az apám, és hogy te csak a nevelőapám vagy, akkor mindent kinyomoztam. Elhatároztam, hogy annak pontosan az ellenkezője leszek.

Példaképeül választottalak tégedet. Az elmúlt évek sora bebizonyította, hogy jól választottam. Azóta én vagyok a leghűségesebb hallgatója a külföldi magyar adásoknak, különösen a „bibiseit” és a Szabad Európát hallgattam. Mindig törtem a fejem, hogy hallgathatnám el apámat, aki ezeknek rendszeres előadója volt.

Fantasztikus dolgokat eszeltem ki. A végrehajtásnak is elérkezett az ideje. A múlt héten történt...

A parancsokságom utasítást kapott, hogy meg kell szigorítani a határ őrzését, mert értesültek, hogy onnan nyugatról egy kém szándékoznak átdobni. Ma már a mi hírszerzőink is jól dolgoznak. Megtudták, hogy egy jól kiképzett emberüket igyekeznek fontos célból becsempészni. Azt ideát már kész útlevelemmel, és más felszereléssel várják az itt lévő társai. Értesültek arról is, hogy Szentgotthárd és Körmend között jön át, s itteni útleveleiben a neve: Bikafalvi Áron. úgy szólt a parancs, hogy azt mindenáron, de lehetőleg, élve kell elfogni.

- Bennem a neve mindjárt gyanút keltett. Ildi anyám családi neve: Bögözy. Azonnal egy székel népdal jutott eszembe: „Bikafalván alul Bögöz, nekem rózsám ne dörömbözz!”

Ez a kém csak az apám lehet. Járőrszolgálatunk alatt naponta jártuk végig a határt. Sok olyan gazda van ott, akinek a birtoka kinyúlik egészen addig. Az egyik parasztnak a neve nekem mindjárt feltűnt: Bögözi Jánosnak hívták. Ildi anyám családneve is Bögözi... Sokszor elbeszélgettem a földjén dolgozó paraszttal, mert ő is székely származású, valaha a nagyapja telepedett le itt. Volt közös témánk a beszélgetésre...

Egy alkalommal elmesélte, hogy a napokban vendége érkezik Erdélyből, a neve Bikafalvy Áron. Már meg is szerezte az engedélyt, hogy az itt a határzónában őt meglátogathassa. Tisztán állt előttem, hogy itt fog átjönni a kém.

- Megkértem a parancsnokomat, hogy azon a részen én lehessenek. Neki sem árultam el, hogy mit tudok, de mondtam, hogy biztos vagyok abban, hogy azt én fogom el. Négytagú járőrömmel már korán lesbe álltunk azért, mert arra gondoltunk, hogy a túloldalról figyelik a mozgást. Késő délután volt, mikor mi, és a túloldali járőr is végigment azon a szakaszon. Még egy ideig beszélgettek is. Mikor aztán lát-távolon kívül voltak, a határon egy paraszt-ruhába öltözött alak sétált át. A fűből felvett egy ásót, vállra vetve, kényelmesen sétált a tanya felé. Cikkcakkban jött, látszott, hogy még az aknák helyét is jól ismeri.

Vártunk. Mikor aztán egyik emberem mellé ért, az előírás szerint rákiáltott: állj! Az ember ész nélkül rohant visszafelé. Mivel szigorú parancsunk volt, hogy élve kell elfogni, nem tüzelhettünk a menekülőre. De vissza sem engedhettük, ezért löni kellett volna. Az embereim hiába biztattak, hogy adjam ki a tűzparancsot, nem tudtam megtenni.

Azt, hogy elfogjam, ahol védheti magát, ahol elítélhetik érdeme szerint, megtehettem volna, de apámra lövetni, apagyilkos lenni nem tudtam.

A menekülő megfélelkezett rémületében az aknákról, így rálépett egyikre; mikor odaértünk, csak egy széttépett emberroncsot találunk. Az iratokat hosszú kutatás után a paraszt gazda szénakazlában találtuk meg elrejtve; azt természetesen lefoglaltuk, bekísértük; aki majd, mint bűntárs, megkapja a méltó büntetését. Apám mér nem volt büntethető: önmaga felett ítélt. Nekem megnyugvást hozott.

Este, a Szabad Európát hallgattam. A bemondó sajnálkozva jelentette be, hogy egyik ismert előadójukat sajnálatos baleset érte, meghalt, így sorozatát nem folytathatja, nem fejezheti be. Ebből megbizonyosodhattam, hogy az akna által széttépett ember valóban az apám volt: egy megtévelyedett ember szörnyű élete véget ért. Átkos tetteiért már csak odaát felel, újabb gaztetteket már nem követhet el. Most már csak sajnálni tudom őt: talán a természet belém oltott valami kis szeretetet iránta... Úgy szándékozom élni, hogy hibáiból valamit én tudjak helyrehozni.

- Ez valóban szenzáció: rohanok, nehogy lekéssem a reggeli lapot.

Kis Ildi pedig odasimult Bandihoz, simogatta, csókolgatta, fülébe susogta:

- Már eddig is úgy szerettelek, hogy azt hittem, hogy ennél jobban már nem lehet. Most még fokozottabban szeretlek, mert most azt is látom, hogy nem csak az én szerelmes „fiúm”, de egy tökéletes „felnőtt férfi” vagy, egy igaz ember...

*** VÉGE A REGÉNYNEK ***

ZÁRSZÓ: Székely vagyok

Írta Finta István
Kisbárkány, 1921.

Altáj s Ural közt végtelen síkon,
Füves sztyeppéken volt az őshazám;
Ott múltak, teltek gyermekéveim,
Megvédtem azt századok során.

Majd jött a délceg, büszke ifjúkor,
Ellenre lesve néztem szerteszét:
Megállni nem mert, félt a gyáva had,
Nyugatra néztem népek tengerét.

Elönté azt, mint szennyves tengerár;
Jött nép a nép, hullám-hullám után;
Követtem azt, kezemben kopja, kard,
Vágtatva jöttem, törtem nyomdokán.

Fénytől vakultam Róma volt az úr,
Kéjben fetrengett csak az ostoba:
Villant a kard, - Hadúr villáma sújt; -
Lettem, mert kellett „Isten-ostora”.

Munkám végezve visszatértem én,
A székelyt hagytam itt, mint részemet;
Ha törtek rá, üzent a föld s a lég,
Megvédeni jöttem fellegek felett.

Majd Kárpát bércén én vezettem át
Turul nyomán jött Árpád ős hadát;
Örökségként örökre adtam át
A szittya-székely ősi hun-hazát.

És múltak évek, hosszú századok,
Őrt álltam én e föld határinál;
Megtört e sziklán minden áradat,
Hiába tört rá kun, török, tatár.

Lengyel mezőkön, Kárpát bércein
Doberdó poklán álltam, mint a szirt;
Feltartva ott a népek ezreit,
Naponta túrtam, ástam sírra sírt.

Míg én vérezve védtem népemet,
Csatornák szennye, rongy pogányhadak
Titokban rágták szét kardvasam,
Népemre raktak súlyos láncokat.

Rab most a föld, a víz, a lég, a nép,
De él az Isten, lát az s Hadúr;
Felporzik ott fent még az égi-út
S e földön újra székel lesz az úr.

Ha kell, fegyvert fog él és holt,
Majd jönnek újra fényes századok:
Turáni fajtám él a szittya nép,
Egy porszem közte bár - székel vagyok.

*.*_.*.*

Szeretett, drága szüleim síremléke:
Budapest, Farkas-réti temetőben